

UNDP – Societatea Academică din România (SAR)

SUMAR

INDICATORI	2
REGIONAL	4
Efectele atacurilor teroriste de la 11 septembrie asupra Europei de Sud Est	4
POLITIC	10
Încă un pas spre NATO	10
Tendințe: Nimic nou în politica românească	13
JURIDIC	18
Avertisment: Controlul civil asupra instituțiilor militare este o problemă nerezolvată	18
SOCIAL	24
Focus: Rromii	24
ECONOMIE	31
Proiectul de Buget pentru anul 2002. Ambiții și limite	31
Tendințe: Climatul economic internațional	38
Focus: Este accelerarea economică românească din 2001 legată de o creștere a stocurilor la producători?	40

EVOLUȚIA PRINCIPALILOR INDICATORI

INDICATORI	Tendința. Generală evoluție	Oct 2001	Sep 2001	Aug 2001	Iul 2001	Iun 2001	May 2001	Apr 2001	Mar 2001	Feb 2001	Ian 2001
Creștere PIB (trimestrial analizată) %			5.1				4.8				
Devalorizarea leului, %		1.40	1.42	1.59	1.41	1.91	2.35	1.87	2.06	2.26	2.26
Inflația, %		2.4	1.9	2.2	1.3	1.6	1.7	2.7	2	2.3	3.7
Produsul industrial, % evoluție		-0.5	-1.7	0.2	-5.3	7.6	11.4	-3.4	4.1	4.9	4.9
Deficit comercial, FOB/CIF (milioane US\$)		145.4	198.1	272	294	484	228	447	334	260	260
Rata șomajului, %		7.8	8.1	8.4	8.8	9.3	10.4	9.9	10.8	10.8	10.8
Număr de angajați (,000)			4,546	4,542	4,530	4,521	4,467	4,485	4,467	4,448	4,414
Salariu net, % evoluție (Ian 2001 = 104 US\$)	-	-0.3	0.4	2.6	0.6	-5.7	6.7	5.1	6.7	-7.2	-7.2
Creșterea cifrei de afaceri a companiilor străine din România (KPMG sondaj trimestrial), %	*		65*		60		55				
Neîncrederea în lumea exterioară, (de acord cu „Nici o organizație internațională precum FMI sau UE n-ar trebui să spună românilor cum să-și conducă țara”) %		53.3					56				
Încrederea în Guvern (sondaj BOP), %		47.4	48**		46		57				
Pesimism, % (Țara se îndreaptă într-o direcție greșită)	-	42.8	44**	54		52			54	53	53
Bunăstare subiectivă, % (Mai bine decât anul anterior)	-	18.7**			19	16			18	17	17

* previziune

** exclusiv pentru populația urbană

PE SCURT

În ultimele luni, România a înregistrat un proces de stagnare din perspectiva indicatorilor de performanță. Perceptibila încetineală a creșterii economice, spre deosebire de primele luni ale anului când creșterea a fost semnificativă, poate deveni o tendință constantă pe termen scurt și deja pune sub semnul întrebării optimistele previziuni guvernamentale pentru anul viitor.

De asemenea, ultimele evenimente la nivel internațional reclamă o schimbare la nivelul acțiunii politice, așa cum este argumentat în noul capitol, *Regional*, al acestui raport.

Secțiunile *Politic*, *Juridic* și *Social* prezintă câteva din cele mai stringente probleme cu care România se confruntă în procesul de aderare la UE și NATO. Secțiunea *Politic* semnalează faptul că lupta împotriva terorismului nu trebuie să se rezume doar la inițiative diplomatice ci să pună accentul pe acțiuni legislative și administrative practice. În acest sens, problema securizării granițelor necesită o soluție imediată, în timp ce îndelung amânata reformă a sistemului juridic a devenit o chestiune de „acum ori niciodată”. Secțiunea *Politic* semnalează totodată că pentru prima dată, conform sondajelor, premierul Adrian Năstase l-a întrecut în popularitate pe președintele Iliescu.

Secțiunea *Juridic* reamintește că încă mai sunt multe de făcut în ce privește exercitarea unui real control civil asupra armatei, condiție importantă în procesul de aderare, atât la NATO cât și UE.

Secțiunea *Social* avertizează asupra modului ineficient în care Strategia guvernamentală de integrare socială a romilor a abordat problemele cu care se confruntă această minoritate; lipsa oricărui progres în această chestiune poate avea efecte nedorite în ce privește ridicarea vizelor pentru cetățenii români.

În cele din urmă, secțiunea *Economic* are în centrul atenției recentul proiect de buget pentru anul viitor. Se subliniază în acest context că guvernul trebuie să acorde mai multă atenție înrăutățirii climatului internațional atunci când își stabilește politicile economice și obiectivele pentru 2002. Totodată, se sugerează că guvernul ar trebui să se gândească la un scenariu alternativ, cu o valoare a Produsului Intern Brut mai mică decât cea previzionată oficial în acest moment. O veste bună, așa cum reiese din secțiunea *Economic*, este că în acest an creșterea economică nu se datorează producției pe stoc, fapt care contrazice opinia larg răspândită a unei creșteri artificiale.

REGIONAL

Efectele atacurilor teroriste de la 11 septembrie asupra Europei de Sud Est

Dramaticele evenimente de la 11 septembrie au dus indirect la scoaterea Balcanilor de pe lista de priorități a politicii internaționale. În acest context, devine un risc tot mai serios posibilitatea ca ocazia istorică de dezvoltare susținută a Balcanilor să fie irosită în condițiile centrării atenției comunității internaționale pe lupta contra terorismului și a confruntării pe care Statele Unite o duc cu multiplele amenințări interne.

Numeroase probleme vor fi afectate de această schimbare în prioritățile politice la nivel mondial iar guvernele din Balcani ar trebui să ia în considerare acest lucru și să-și ajusteze politica internă și regională la noile realități. Sunt de asemenea câteva concluzii pe care factorii de decizie ar trebui să le tragă acum, după ce grupările teroriste musulmane au devenit actori politici majori. În continuare prezentăm succint impactul acestor schimbări asupra a două chestiuni de maximă importanță pentru Balcani, respectiv extinderea NATO și procesul de lărgire a Uniunii Europene.

Efecte asupra extinderii NATO

Înainte de data de 11 septembrie, doi factori impuneau extinderea Alianței Nord Atlantice: întâi de toate, este vorba de presiunea venită din partea țărilor est-europene, îndeosebi Slovacia, Slovenia și Statele Baltice, care „din motive strategice și simbolice” solicită acceptarea în NATO; în al doilea rând, este nevoia Administrației Bush de a câștiga credibilitate prin continuarea lărgirii Alianței în ciuda reținerilor Rusiei. La nivel simbolic, acest din urmă factor este legat de necesitatea de a arăta că influența Rusiei în Europa de Est s-a

sfârșit și că nici un obstacol nu poate împiedica fostele state comuniste să-și aleagă propria cale. Cu alte cuvinte, Statele Unite nu ar mai trebui să considere Rusia un actor major în Europa de est, cel puțin la nivel militar, așa cum a fost cazul în perioada războiului rece.

Nici unul dintre acești factori nu reprezenta o rațiune *strategică* pentru Alianța Nord Atlantică, ci doar una *politică*. Până la 11 septembrie, lărgirea NATO nu avea, cel puțin aparent, o dimensiune *strategică*. Alianța vedea extinderea ca o respectare a promisiunii față de țările candidate și ca o modalitate de a arăta Rusiei că Europa de est nu este o monedă de schimb. De aceea, cele mai mari șanse de a se alătura NATO se părea că le au țările cu un bun potențial economic și în cazul cărora extinderea presupunea cele mai reduse costuri.

Această perspectivă s-a schimbat acum - și de fapt s-ar putea schimba din nou înaintea *summitului* de la Praga de anul viitor. Rațiunile strategice tind acum să devină mai importante decât cele politice și *în această perspectivă NATO nu ar mai putea fi interesată de acceptarea statelor baltice în condițiile în care sprijinul Rusiei în lupta anti-teroristă a devenit extrem de important.*

În același timp, este evident că relația Alianței cu Rusia a cunoscut o schimbare profundă iar ideea ca Moscova să devină un aliat apropiat al NATO, într-o formulă care nu este cunoscută încă, devine tot mai plauzibilă. Din această perspectivă, extinderea NATO poate deveni o preocupare secundară pentru Statele Unite, acestea fiind interesate mai curând de definirea rolului Rusiei în sistemul global de securitate. *În aceste circumstanțe, unele din statele Europei de sud-est (România și Bulgaria, dar îndeosebi primul dintre acestea) ar trebui să renunțe la tendința de a negocia doar cu Occidentul și de a ignora Rusia, încercând totodată să devină un factor mai activ în noua structură de securitate regională, care acum include și Rusia.*

Ministerul român al Afacerilor Externe a început deja demersurile pentru încheierea mult amânatului tratat bilateral cu Rusia. Această mișcare este desigur necesară, dar trebuie urmată și de alți pași concreți în tentativa de a face din România un actor tot mai activ în noua structură de securitate regională.

În tentativa sa de a puncta în fața guvernului, actuala opoziție parlamentară, destul de firavă de altfel, se opune acestei politici, iar executivul va trebui să facă eforturi considerabile și să înceapă o campanie publică de lămurire a noului context și a implicațiilor acestuia. Dar tentativa de schimbare a perspectivei asupra Rusiei, dintr-un dușman istoric cu veleități imperiale într-un partener și aliat cu preocupări de securitate comune, va fi un lung și dificil proces. Amânarea sa însă se poate dovedi extrem de costisitoare pentru statele din Europa de sud-est și țările baltice, candidate la aderarea la NATO.

Efecte asupra lărgirii UE

Deși Statele Unite au reafirmat că vor menține sprijinul financiar acordat Serbiei la același nivel ca înainte de atacurile teroriste, devine evident că America se va implica tot mai puțin în Balcani, rolul său urmând să fie asumat

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

de Europa occidentală, atât în ce privește asigurarea securității cât și în dezvoltarea unor strategii regionale. Perspectivele sunt de aceea mai puțin îmbucurătoare, de nu pesimiste, în condițiile în care principalul motor economic al Uniunii Europene, Germania, dă semne de încetinire a activității, lucru nerecunoscut de președintele Băncii Centrale Europene (BCE), Wim Duisenberg, care declara recent că Europa nu se confruntă cu o recesiune. După o scurtă perioadă de opoziție, BCE s-a văzut nevoită totuși să accepte solicitările unor state membre precum Franța și Germania și să reducă ratele dobânzilor. Este totuși improbabil că această măsură va reuși să ducă la revigorarea economiei europene, confruntată cu unele probleme după atacurile teroriste din 11 septembrie. Există de asemenea un sentiment de îngrijorare că lărgirea Uniunii este prea costisitoare și necesită o reformare a cheltuielilor bugetare, măsură pe care statele europene nu prea sunt doritoare să o ia.

Fig. 1. Cheltuieli UE cu statele candidate (milioane Euro, prețuri 1999)¹

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Fonduri de pre-aderare	3,120	3,120	3,120	3,120	3,120	3,120	3,120
Transferuri către noi membri (șase noi posibili membri în 2002)	-	-	4,140	6,710	8,890	11,440	14,210
Total (maximum) cheltuieli pre-aderare și extindere	3,120	3,120	7,260	9,830	12,010	14,560	17,330
Total buget UE (limită a plăților)	89,590	91,070	98,270	101,450	100,610	101,350	103,530

Raportul Comisiei Europene din octombrie 2000, de evaluare a progreselor înregistrate de statele candidate ajunge la deloc surprinzătoare concluzie că România și Bulgaria sunt mai puțin dezvoltate decât statele central-europene. Apelul generos făcut de Președinția suedeză în iunie anul trecut, cum că România și Bulgaria ar avea nevoie de o strategie diferită și nu de un proces de negociere similar cu cel al statelor din Europa centrală pare să devină insuficient în actualul context. Oricum, pentru a se înregistra progrese în procesul de aderare al statelor sud-est europene și pentru ca reconstrucția Iugoslaviei să reușească este nevoie de o nouă perspectivă, adaptată la mai noile sau mai vechile provocări.

¹ vezi, Grabbe, Heather, *Profitând de lărgirea UE*, working paper, Londra, Centrul pentru Reformă Europeană, iunie 2001

Necesitatea schimbării accentului de pe adoptarea *acquis*-ului comunitar pe dezvoltare

Tipul de asistență de care au nevoie țările Europei de sud-est diferă de asistența pentru adoptarea *acquis*-ului, de care au beneficiat statele mai dezvoltate din centrul continentului. România, Bulgaria, Serbia și Croația au nevoie de o strategie care să facă din dezvoltare o prioritate, chiar dacă acest lucru ar însemna amânarea unor capitole ale *acquis*-ului, cum ar fi *acquis*-ul social de exemplu, care evident că nu poate fi îndeplinit pe termen scurt. Pentru ca extinderea să includă tot grupul actualelor state aplicante dar și pe cele din fosta Iugoslavie, Europa trebuie să depășească actualul stadiu al transferului mecanic al *acquis*-ului. *Acquis*-ul nu este în sine o strategie de dezvoltare și acolo unde este implementat mecanic nu duce la dezvoltare instituțională și, în plus, nu face decât să multiplieze formal legi și regulamente fără aplicabilitate practică.

Pentru ca statele mai puțin dezvoltate să poată recupera, ar trebui aplicate unele strategii inovative intermediare, cum ar fi spre exemplu politica Statelor Unite de încurajare și garantare a *investițiilor private* în Mexic. Acolo unde banii publici sunt puțini, ar trebui dezvoltată o strategie în așa fel încât investițiile private să sprijine instituțiile necesare mediului de afaceri. Tratatamentul pe care unele state aplicante sau potențialii aplicanți îl primesc în faza de dezvoltare ar trebui să fie diferit de acela de care beneficiază statele deja devenite membre. Asta implică o politică activă de încurajare a investițiilor private occidentale și de dezvoltare a unor relații cu parteneri locali în combaterea corupției, crimei organizate și a activităților ilegale transfrontaliere. Acest lucru presupune de asemenea renunțarea la asistența formală din partea guvernului, într-un efort de creare a unor parteneriate pe termen lung, capabile să atragă fonduri suplimentare. Întorcându-ne la Balcani, se poate vedea că Grecia este un exemplu de irosire a fondurilor pe programe de ajutorare formale, coordonate de către guvern și care nu au reușit să producă schimbări instituționale. În locul unor astfel de programe, Pactul de Stabilitate ar putea să propună o abordare bazată pe un larg parteneriat între guvern, mediul de afaceri și organizațiile non-guvernamentale.

Politica de extindere a UE de până acum, construită pe o rețetă unică, a funcționat în cazul unor state suficient de mici, decise să facă reformă și care au beneficiat de importante investiții străine directe. În plus, *acquis*-ul se poate dovedi o povară și nu un ajutor în statele unde există o evidentă subdezvoltare instituțională și unde prevalează instituțiile informale. Asta nu înseamnă decât că situațiile (ori statele) diferite, necesită abordări specifice; existența a mai multor probleme necesită un sprijin sporit, desigur dacă există voință politică pentru rezolvarea acestora; îndeplinirea *acquis*-ului trebuie înțeleasă ca un obiectiv de atins și nu ca un instrument. Prin urmare, strategiile ar trebui dezvoltate astfel încât să se integreze instituțiilor deja existente și nu să-și propună crearea radicală a unora noi. Acest lucru presupune în schimb schimbarea câtorva dintre strategiile rigide și de succes limitat de până acum, ca și a instrumentelor lor (programele PHARE în forma actuală) și atragerea unor noi instituții și donatori (precum Banca Mondială, UNDP, ONG-uri) într-o strategie mult mai orientată spre probleme concrete.

Accent sporit pe chestiuni legate de securizarea granițelor

În condițiile noilor priorități de securitate, Consiliul European extraordinar desfășurat la 21 septembrie a abordat o serie de probleme îndelung amânate: emiterea mandatului de căutare și arestare valabil pe teritoriul UE, cooperarea în schimbul de date, lărgirea atribuțiilor EUROPOL și stabilirea unor noi proceduri de extrădare. Întâlnirea din noiembrie a miniștrilor de interne din țările UE s-a axat pe modalitățile de aplicare a acestor decizii politice și se poate spune că perspectivele nu sunt prea optimiste în ceea ce privește liberalizarea regimului granițelor. Iar acest lucru este important pentru România care deși a primit unele semnale încurajatoare, rămâne în continuare pe lista neagră a statelor ce au nevoie de viză pentru spațiul Schengen. Este probabil ca tensiuni să apară între Bulgaria și România, pe de o parte, și între Serbia, Macedonia, Moldova și Ucraina, pe de altă parte, în condițiile în care Bucureștiul și Sofia trebuie să-și asume un rol sporit în securizarea a ceea ce tinde să devină granița de sud-est a unei Europe lărgite. Oricum, problemele serioase de dezvoltare instituțională a celor două țări riscă să pună serios sub semnul întrebării capacitatea lor de a-și asuma acest rol. Scoaterea Bulgariei de pe lista neagră și posibilitatea ca România să beneficieze în scurt timp de același tratament au dus la o evidentă detensionare politică în cele două țări, dar reprezintă totodată o povară pentru fragilele lor instituții.

Desemnarea unor atribuții speciale în probleme de securizare a granițelor pentru statele aplicante din sud-estul Europei ar trebui să fie însoțită de cooperarea cu NATO în ce privește prevenirea riscurilor și a factorilor de destabilizare din regiune. A fost evident că statele din estul Balcanilor nu sunt pregătite să se alăture UE și că procesul de aderare este unul îndelungat. În aceste condiții pare logic ca, odată ce securizarea granițelor a devenit o prioritate, țările respective să devină membre NATO. Acest lucru poate deveni realitate anul viitor, oricum înainte ca ele să fie acceptate în Uniunea Europeană. Iar calitatea de membru al Alianței ar putea însemna schimbări radicale atât în ce privește dezvoltarea infrastructurii, precum modernizarea aeroporturilor, a autostrăzilor și a podurilor (așa cum s-a întâmplat în Turcia și recent în Cehia) cât și în pregătirea unui personal de specialitate.

Extinderea NATO poate include în 2002 cel puțin statele din flancul de sud-est al Europei lărgite. Acest lucru, în mod realist, va presupune existența în continuare a unor probleme de graniță, fie în regiuni liniștite (Bulgaria), fie în zone de conflict (Macedonia).

Dar în condițiile în care țările din sud-estul Europei continuă să-și dezvolte forțe civile de protecție a granițelor, așa cum solicită UE, și a apariției continue a noi provocări nu se poate aștepta până când aceste state îndeplinesc toate criteriile. Totodată, o colaborare NATO-UE în probleme de afaceri interne în regiunea balcanică este mai mult decât necesară.

Negocierile cu grupările armate

Evenimentele de la 11 septembrie vor avea efecte și asupra unor chestiuni rămase nerezolvate în Balcani. Din această perspectivă, Occidentul în general

dar SUA în special ar putea să-și revizuiască capacitatea sau disponibilitatea de a negocia cu grupările armate din regiune, chiar dacă acestea luptă pentru cauze politice juste. Aceste grupări au practic un potențial mai mare de a genera probleme și mai puțin de a le rezolva atâta timp cât, spre deosebire de instituțiile statale, nu sunt doritoare să colaboreze cu mișcări disidente și nici nu par dispuse la negocieri. Occidentul a ezitat o vreme să se bazeze pe factorii politici în detrimentul celor militari (așa cum s-a întâmplat în Kosovo și Macedonia) și acest lucru a contribuit la transformarea grupărilor armate în probleme reale. Integrarea europeană are numeroase pârghii pentru aducerea la același standard privind protecția minorităților, dar nu are nici un mecanism de neutralizare a grupărilor armate, odată ce acestea au înțeles că forța le poate transforma în parteneri cu drepturi egale.

Concluzii

Recentele evenimente de după atacurile teroriste de la 11 septembrie par să redea Rusiei rolul de actor major pe scena politică mondială, în timp ce statele din estul Europei, candidate la aderarea la NATO, au avut prea puțin timp să-și modifice politicile în noile circumstanțe.

Totodată, Occidentul ar trebui să-și revizuiască în mod critic rezultatele strategiilor de asistență pentru statele candidate cu șanse mai mici la integrarea în UE și NATO, precum România și Bulgaria, și în același timp să dezvolte noi strategii. Mai exact, Uniunea Europeană ar putea să-și schimbe perspectiva de largire bazată pe adoptarea *acquis*-ului într-una a strategiilor inovative, a asistenței pentru stimularea dezvoltării economice și instituționale. Experiența organizațiilor donatoare internaționale poate constitui un exemplu în acest sens. Între timp, devine oportună extinderea NATO spre sud-estul Europei, iar acest lucru ar ajuta state precum România și Bulgaria să poată îndeplini criteriile de aderare la UE, îndeosebi în probleme de securitate.

POLITIC

Încă un pas spre NATO

România a reacționat rapid în noul context internațional, încercând să profite de aceste schimbări. Rămân însă multe de făcut pentru a se obține avantaje pe termen lung.

Atacurile asupra Statelor Unite și campania ulterioară împotriva terorismului au venit într-un moment în care șansele României de a fi invitată să adere la NATO erau foarte mici. Această perspectivă s-a schimbat însă acum, stagnarea într-o poziție lipsită de speranțe fiind înlocuită de o incertitudine optimistă. Numai că pentru a-și îmbunătăți situația, România trebuie să joace cartea corectă. Reacția imediată, de a acorda NATO dreptul de survol în spațiul aerian al țării, a fost tot ceea ce se putea face în primele zile ale campaniei anti-teroriste. Dar pentru a puncta suplimentar în lunile care urmează, România ar trebui să ia cu atenție în calcul toate schimbările în planurile de securitate la nivel global și să reacționeze în consecință.

Există cel puțin două domenii majore care au fost afectate de evenimentele de la 11 septembrie:

1. Securizarea granițelor și reformarea instituțiilor

Solicitarea României de a fi scoasă de pe lista neagră a țărilor ce au nevoie de viză pentru spațiul Schengen a fost până acum întâmpinată cu rețineri de mai multe state europene. În noul context, în care se pune accent pe securizarea frontierelor, România trebuie să se dovedească totuși capabilă să-și securizeze granițele, care tind să devină aceleași cu ale Europei lărgite. Acest lucru e mai ușor de spus decât de făcut, presupunând atât revizuirea capacităților poliției de

frontieră cât și impunerea unui control mai strict al rezidenților străini și al imigranților. Partea bună a noului context este că Uniunea Europeană nu doar solicită îndeplinirea acestor condiții ci și ajută financiar la implementarea lor. Este nevoie de aceea, fără întârziere, de un plan de acțiune pentru creșterea capacităților de reacție a tuturor instituțiilor abilitate și transformarea lor în organisme profesioniste. De ani buni, aplicarea unei astfel de strategii a fost împiedicată de folosirea recruților și de ezitări în demilitarizarea Ministerului de Interne. Trebuie notat în acest context că noua campanie anti-corupție lansată de guvernul de la București nu pune suficient accent pe eradicarea corupției din instituțiile abilitate să aplice legea. Acest fenomen, ce tinde să fie acceptat tacit de către autorități - în timp ce media pare să-i exagereze dimensiunile -, este de fapt foarte puțin cercetat de către specialiști. Oricum, orice campanie anti-corupție trebuie să pornească tocmai din interiorul acestor instituții.

2. Necesitatea transparenței piețelor financiare internaționale, a mediului bancar și de afaceri ca metodă de luptă contra spălării de bani și atragerii de fonduri de către organizațiile teroriste

Situația României la acest capitol este cel puțin dificilă, în condițiile în care tocmai lipsa transparenței sectorului bancar a dus, în ultimii zece ani, la numeroase scandaluri. Ca un exemplu, o tentativă de a afla informații despre conturile unor oficiali suspectați de corupție nu a avut nici un fel de reacție din partea celor abilitați.² Presa din România a scris în dese rânduri că mai multe societăți ale unor cetățeni arabi nu-și plăteau taxele către stat deși obțineau profituri importante. Nepedepsirea acestora, dintre care unii sunt suspectați că au legături cu persoane inculpate penal și care nu pot fi expulzate din cauza interpretării în sens larg a Constituției, s-ar datora tocmai unor bănuite legături cu înalți oficiali din ministerele de Interne sau al Justiției.³ Aceste legături datează dinainte de 1989 și nu sunt lipsite de temeii bănuielelor privind existența unei rețele formată din foști securiști ce au relații de afaceri cu persoane din Orientul Mijlociu apropiate organizațiilor palestinieni.⁴ Autoritățile nu ar trebui să trateze cu ușurință afirmații, chiar nedovedite, precum cea a lui Corneliu Vadim Tudor, referitoare la antrenarea unor luptători Hamas în România. Vadim Tudor poate greși în ce privește unele amănunte, dar nu se poate ignora perpetuarea unei situații datată înainte de 1989, când politica lui Ceaușescu de apropiere de regimul palestinian ca și de alte țări nu tocmai democratice din regiune a permis venirea la studii în România a numeroși cetățeni arabi. În loc să denunțe relatările de presă pe astfel de subiecte, Guvernul mai bine ar încerca să

² Raport prezentat de Valerian Stan, Comitetul Helsinki România

³ precum fostul serviciu secret al Ministerului de Interne

⁴ vezi Adevărul și România liberă din 19 octombrie 2001

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

lămurească fiecare dintre cazurile incriminate. Contrabanda și evaziunea fiscală pot fi practici obișnuite printre micii oameni de afaceri arabi din București, dar presupusele afaceri necurate ale unora dintre reprezentanții actualii puteri din România ar trebui contrazise de către oficiali nu doar cu vorbe. Este timpul ca apropiații ai cercurilor politice sau militare din România să renunțe la legăturile lor cu lumea interlopă arabă, reprezentată printre alții de Youssef Nassar, Zaher Iskandarani sau Omar Hayssam.

Acum ar putea fi momentul pentru ca Premierul român să înceapă investigarea tuturor presupuselor legături și a presupuselor acte de corupție și să încerce stoparea lor și în viitor. Este un moment cu atât mai favorabil cu cât neexistând iminența unei campanii electorale, oamenii politici români nu depind de existența unor bani murdari. Eliminarea de pe scena politică a lui Vadim Tudor, susținător fervent al lui Saddam Hussein, reprezintă într-adevăr o necesitate. Dar este departe de a fi singura măsură obligatorie.

România are acum ocazia nu doar să fie puțin afectată de războiul contra terorismului (asta deoarece economia sa este relativ dependentă de cea globală cât și legăturilor mai strânse cu Europa decât cu SUA), dar totodată să demonstreze NATO că nu mai este țara care l-a găzduit pe Carlos, a antrenat teroriști sau care a câștigat bani din legături cu firme dubioase din Orientul Apropiat. Aceste lucruri trebuie să se înfăptuiască protejându-i pe investitorii arabi care respectă legea și care ar putea beneficia ei înșiși de această curățare a mediului de afaceri.

Cum se poate însă acționa împotriva unor grupuri cu strânse legături cu fosta securitate și nomenclatură comunistă, dintre care mulți au reușit deja să se apropie sau să rămână alături de actuala putere? Răspunsul este simplu: foarte probabil, aceste grupări nu au suficientă forță pentru a crea tensiuni interne și de aceea totul este o chestiune de voință politică. Actualul guvern trebuie să elimine figurile vechiului regim care încă au un rol în politică și economie și să arate că nu are nici un fel de legătură cu aceștia.⁵ O astfel de operațiune de curățare ar găsi aliați atât la NATO cât și în rândul opiniei publice românești. Distrugerea rețelelor implicate în traficul de bunuri, oameni și profituri este desigur o operațiune pe termen lung și care nu a fost dusă la bun sfârșit în ciuda numeroaselor programe anti-infracționalitate și anti-corupție prezentate până acum. Multe dintre aceste grupări au încă legături la nivel politic, ceea ce este o moștenire a politicii externe dusă de Ceaușescu.

Pentru prima dată, România poate beneficia de cadrul favorabil existent și poate dovedi că este capabilă să schimbe vechea gardă cu o nouă generație de responsabili în domeniul afacerilor interne, oameni cu un mandat clar și capabili să reformeze instituțiile pe care le conduc.⁶

⁵ Ministerul de Externe a început o astfel de operațiune încă din 1996, dar în rest majoritatea ministerelor nu sunt preocupate de existența unor astfel de figuri

⁶ Ministrul de Interne Ioan Rus a început o astfel de acțiune prin demiterea a sute de ofițeri, dar structurile de conducere au fost afectate foarte puțin. România are urgent nevoie de

Tendențe: Nimic nou în politica românească

În ciuda unei ușoare scăderi a încrederii în Guvern, românii rămân în general optimiști în ce privește capacitatea executivului și a primului ministru de a conduce țara. Principala opoziție, adesea singura care se manifestă efectiv, vine din partea primarului Bucureștiului, Traian Băsescu, persoană cu o bună poziție în sondajele de opinie. Partidul de guvernământ practic nu are adversar politic, în condițiile în care „conform sondajelor” deține circa jumătate din opțiunile electoratului, în timp ce partidele democratice au sub 10 la sută iar Partidul România Mare este într-o ușoară pierdere de popularitate.

Fig. 2. Opțiuni politice

Partide politice	%
PSD	52
PRM	14
PNL	9
PD	9
UDMR	7
PNTCD	3
ApR	2
PUR	1
UFD	1
Altele	2
Nedeciși	42

(oct. 2001)

Deși în ultimele șase luni nu s-a schimbat nimic în raporturile dintre guvern și opoziție, se constată totuși unele modificări în atitudinea față de instituțiile publice. Biserica și Armata continuă să rămână cele mai credibile instituții, iar partidele politice pe ultimul loc în topul încrederii, în timp ce Parlamentul se află pe un ușor trend crescător. **Marea noutate este însă că pentru prima dată Primul Ministru este mai bine poziționat decât Președintele țării.**

În ce privește încrederea publicului, televiziunea continuă să rămână cel mai influent actor politic, cu Antena 1 dominând ierarhia posturilor TV, deși nu are o acoperire națională. Urmează postul public

TVR, iar pe locul trei se află PRO TV, nu cu mult timp în urmă canalul cel mai influent. Deși rămân foarte populare, posturile TV au pierdut din capitalul de încredere de care s-au bucurat până în urmă cu câțiva ani, ele fiind acum acuzate în presa scrisă și de lipsa unei atitudini critice față de actuala putere.

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

Fig. 3. Atitudinea publicului față de viața cotidiană și față de Guvern

România merge într-o direcție bună	%
De acord	43.2
Nu sunt de acord	42.8
Guvernul actual poate să îmbunătățească situația socială și economică	%
De acord	47.4
Nu sunt de acord	37.5
După nouă luni de guvernare, viața oamenilor s-a schimbat ...	%
în bine	13.1
a rămas la fel	47.2
s-a îmbunătățit	37.4

Fig. 4. Încrederea în instituțiile publice

Instituție	Coefficient de regresie (eroare standard)	Instituție	Coefficient de regresie (eroare standard)
Biserica	5.83 (1.65)	Presă scrisă	3.32 (1.73)
Armata	4.82 (1.80)	Poliția	3.22 (1.76)
Televiziunea	4.22 (1.67)	Sindicate	2.97 (1.92)
Primul Ministru	3.95 (1.96)	Parlamentari	2.50 (1.57)
Președinția	3.87 (2.07)	Partide politice	2.38 (1.49)

Fig. 5. Postul TV favorit

Stația TV	%
Antena1	20.7
TVR1	15.9
PROTV	14.5
Prima	5.4
Acasă	3.6
OTV	0.6
Duna	0.6
TVR2	0.4
TV Internațional	0.1
Tele7abc	0.1
Total	100.0

Tendințe naționaliste ridicate, potențial de conflict scăzut

Românii tind să subestimeze situația minorității rroma (vezi și secțiunea **Social** a acestui raport), iar cei mai mulți consideră că aceasta nu este discriminată. Bucureștenii sunt cei mai puțin dispuși să accepte că există discriminare, dar nu am putut face nici o corelație între statutul profesional sau material și simpatia față de rromi. Cercetări anterioare au arătat că foarte mulți români consideră că rromii sunt bogați,⁷ dar această percepție „bazată pe vecinătatea cu persoane de etnie rroma afișând opulență” amenință recunoașterea condițiilor dificile cu care se confruntă cei mai mulți dintre rromi.

Majoritatea românilor nu cred că există un conflict între români și maghiari, în ciuda

⁷ Ethno-Barometru România, Cluj, 2001.

faptului că s-a scris foarte mult în ultima vreme despre disputa dintre București și Budapesta în privința Legii statutului. Proporția celor care împărtășesc această opinie este constantă spre deosebire de ce arată evaluări anterioare.⁸ În continuare, posibilitatea unui conflict este văzută mai mult de locuitorii zonelor omogene din punct de vedere etnic, precum Moldova, spre deosebire de cei din Transilvania sau Banat.⁹

Evoluția a doi indicatori care măsoară naționalismul, respectiv naționalismul cultural și opinia față de organizațiile internaționale, arată o ușoară îmbunătățire față de rapoartele anterioare.¹⁰ Procentul celor care cred că numai cine cunoaște limba națională ar trebui să aibă drept de vot a scăzut considerabil, de la 45 la 38 la sută, în timp ce procentul persoanelor care cred că România trebuie să-și apere suveranitatea economică față de politicile FMI și ale Uniunii Europene a scăzut cu aproape 3 la sută.

Fig. 6. Percepția publică față de probleme etnice

	Unele persoane cred că în țara noastră românii sunt discriminați în comparație cu românii. Care este opinia dvs? (%)	Unele persoane cred că acum există un conflict între români și maghiari. Ce credeți dvs? (%)
De acord	8.8	42.9
Acord parțial	29.3	
Nu sunt de acord	57.7	47.7

Tendențele naționaliste motivate etnic sau teritorial rămân în schimb foarte pronunțate. Aproximativ 57 la sută dintre români sunt convingși că România ar trebui să lupte să recupereze teritoriile pierdute după al doilea război mondial. Luptă nu înseamnă neapărat recurgerea la război, însă procentul celor cu această convingere este ridicat. De asemenea, 44 la sută dintre români cred că minoritățile etnice reprezintă un pericol din cauza comportamentului lor de nesupunere față de stat. Cifra aceasta rămâne la același nivel ca în rapoartele anterioare.¹¹

Modelele explicative ale conflictelor etnice subiective oferă două ipoteze clasice: a. rolul liderilor naționaliști și b. rolul jucat de o predispoziție naționalistă autentică, ambele fiind complementare. Când sunt studiate separat, naționalismul este un factor mult mai puternic decât încrederea în liderii politici. La fel, poziționarea geografică are un rol mai important decât percepția liderilor, dar într-un mod diferit decât ne-am așteptat. Locuitorii din Transilvania și Crișana-Maramureș, unde există cei mai mulți etnici maghiari,

⁸ Alina Mungiu-Pippidi, *Transilvania subiectivă*, București, Humanitas, 1999

⁹ Dumitru Abraham, Septimiu Chelcea și Ion Bădescu, *Interethnic Relations in Romania*, Cluj-Napoca, Carpatica, 1995

¹⁰ A fost folosit un sondaj de opinie realizat de CURS în martie 2000

¹¹ Vezi Alina Mungiu-Pippidi, *De la identitate națională la naționalism*, Sfera Politicii, nr. 98-99

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

se comportă destul de asemănător celor din Muntenia și București, adică ei sunt mai curând predispuși să vadă existența unui conflict atunci când această atitudine le este indusă de către lideri. Banatul are o tradiție a co-existenței multietnice, lucru confirmat și de rezultatele sondajului.

Fig. 8. Conflict etnic motivat subiectiv, pe regiuni

Regiune	Există un conflict între români și maghiari?	
	De acord %	Nu sunt de acord %
Moldova	55.2	39.6
Muntenia	42.4	47.6
Dobrogea	65.9	18.1
Oltenia	49.1	26.8
Banat	29.8	59.6
Transilvania	29.3	66.7
Crișana-Maramureș	13.0	52.2
București	37.9	53.6

Fig. 9. Tipuri de naționalism

Despre naționalism...	De acord %	Nu sunt de acord %
România este o țară frumoasă și bogată dar dezvoltarea sa este împiedicată de dușmanii săi	59.0	17.6
Doar persoanele care vorbesc limba oficială a statului ar trebui să aibă drept de vot (naționalism cultural)	38.6	35.3
Nici o organizație internațională precum FMI sau UE n-ar trebui să spună românilor cum să-și conducă țara	53.3	17.4
Există grupuri etnice care acționează în mod regulat împotriva interesului național	44.4	21.0
Există regiuni care ne aparțin și pentru care ar trebui să ne luptăm să le luăm înapoi	56.7	21.3

Percepția existenței unui conflict etnic este în mare măsură motivată subiectiv. Nu am găsit însă nici o relație între măsura în care media vorbește de acest lucru și percepția personală. Atâta timp cât marea majoritate a celor intervievați folosește televiziunea ca sursă de informare, se pare că oamenii reacționează la modul în care sunt ilustrate relațiile româno-maghiare în conformitate cu predispozițiile lor deja existente. Iar oamenii cu cele mai

pronunțate tendințe naționaliste sunt cei mai puțin predispuși către democrație. De aceea, putem conchide că *persoanele care cred că democrația nu este cel mai bun sistem de guvernare sunt chiar cele mai dispuse să vadă un conflict între români și maghiari.*

Model comportamental

Modelul comportamental folosit în această cercetare confirmă constatările inițiale (vezi diagrama „Model comportamental” de la sfârșitul acestui raport) și în plus aduce confirmări suplimentare câtorva dintre ipotezele noastre. Indexul de dezvoltare regională, care a înlocuit regiunile din modelele regresive descrise anterior, a arătat că doi indici (predictori) importanți sunt identitatea națională și încrederea în lumea exterioară. **Cu cât mai puțin dezvoltată este o regiune, cu atât locuitorii săi sunt mai xenofobi și au un comportament parohial și cu atât mai puțin ei se identifică cu o națiune ca un întreg.** În plus, oamenii care găsesc *irelevantă* orice ideologie politică tind să aibă mai curând un comportament parohial decât național. Încrederea în lumea exterioară este de asemenea determinată de competența politică și de nivelul de trai. Frustrarea în ce privește propria viață ca și un nivel scăzut al competenței politice determină astfel neîncredere în lumea din jur. În schimb, acest din urmă lucru duce la o încredere sporită în proprii lideri naționaliști și la o exacerbare a naționalismului. De aceea, atitudinile naționaliste sunt determinate de lipsa de cultură politică, frustrare, de dogmatism politic și neîncrederea în lumea exterioară. În același timp, naționalismul și lipsa de atitudini democratice sunt indicii ale conflictelor etnice subiective.

JURIDIC

Avertisment: Controlul civil asupra instituțiilor militare este o problemă nerezolvată

Controlul civil asupra forțelor militare este o condiție esențială a oricărei democrații. Este de asemenea specificat printre criteriile politice de la Copenhaga, privind aderarea la Uniunea Europeană, și din acest motiv a fost asumat și de către România.

Istoria relațiilor dintre forțele civile și cele militare nu este însă una dintre cele mai fericite în ce privește țara noastră. Deși istoria nu consemnează aproape nici o lovitură de stat condusă de armată, pentru România a fost foarte dificil ca după 1990 să se debaraseze de moștenirea regimului Ceaușescu. Chiar înainte de adoptarea unei noi Constituții, primul Parlament post-comunist a avut grijă să elaboreze o lege a securității naționale prin care era interzis accesul la arhivele fostelor servicii secrete. Deși între timp a devenit desuetă în contextul noilor realități iar în 1999 a fost adoptată o lege asupra arhivelor Securității, legea securității naționale nu a fost abrogată. Ea încă permite factorilor militari să se sustragă controlului instituțiilor civile ale statului. Recentul scandal în care a fost implicat Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Statului (CNSAS) este un ultim exemplu dintr-o mai lungă serie. Serie care include amânarea verdictului final în dosarul militarilor implicați în revoluția din 1989, de la Cluj, dosar deschis la începutul anilor '90 și nerezolvat de nici un guvern,¹² ca și încercarea din acest an de a se reveni asupra deciziei Curții Supreme de Justiție ce i-a condamnat pe generalii Stănculescu și Chițac pentru rolul lor în reprimarea revoluției la Timișoara. De mai mic interes public, datorită caracterului său tehnic, problema demilitarizării forțelor de poliție este departe de a fi rezolvată.

¹² Inclusiv în timpul guvernării Emil Constantinescu și asta probabil din cauza prezenței la cel mai înalt nivel în structurile de comandă a generalului Constantin Degeratu, care în 1989 era șeful Statului Major al Armatei din Transilvania

Moștenirea fostei Securități

Legea 187/1999 privind studierea dosarelor fostei Securități a părut la început să poată sparge zidul ce ferește domeniul militar de orice control civil. Precum în alte foste state socialiste, Cehia și Germania de est fiind exemplele cele mai elocvente, Consiliul ce se ocupă de aplicarea legii ar fi trebuit să fie format doar din persoane ce s-au opus regimului comunist și Securității. Numai că legea prevede ca respectivul Consiliu să fie constituit pe baza unui algoritm ce reprezintă forțele politice la putere, așa că singura modalitate de a desemna disidenți a fost ca aceștia să fie susținuți politic. Acest lucru a dus la mari întârzieri în aplicarea legii și în plus permite impunerea de modificări în Consiliu, astfel încât acesta să reflecte noua situație politică de după alegerile din 2000.

Recentul scandal din CNSAS a fost provocat de cei mai cunoscuți și mai credibili membri ai Consiliului, Mircea Dinescu, Andrei Pleșu (fost ministru de Externe) și H. R. Patapievici. Ei au denunțat relația de subordonare a Consiliului față de instituțiile militare cu care normal ar trebui să colaboreze, respectiv serviciile secrete și Armata. Atitudinea de nesupunere a Serviciului Român de Informații față de CNSAS, care prin lege poate solicita orice informație din arhivele fostei Securități aflate la SRI, ca și totala lipsă de cooperare a Armatei amenință nu doar capacitatea Consiliului de a pune în practică legea 187 cât și credibilitatea României în cursa sa de integrare în NATO.

Articolul 20 al legii specifică în mod clar:

Colegiul CNSAS primește spre administrare toate documentele necesare pentru aplicarea prezentei legi care sunt deținute de serviciile naționale de informații, cu excepția celor care ating securitatea națională.

Documentele amintite în primul paragraf ca și orice altă copie a lor sunt păstrate spre studiere la sediile serviciilor de informații până la preluarea lor de către Colegiu, membrii Consiliului bucurându-se de acces nelimitat.

În ciuda prevederilor foarte clare ale legii, conform cărora Consiliul poate beneficia de acces deplin la arhivele fostei Securități chiar înainte de transferarea lor la sediul CNSAS, ca și a unor acorduri bilaterale încheiate de acesta cu toate instituțiile, Armata nu a transferat nici un dosar, în timp ce Ministerul de Interne și Serviciul de Informații Externe (SIE) au furnizat doar selectiv documente. Principala dispută este însă cea cu Serviciul Român de Informații (SRI), depozitarul celei mai mari părți a arhivelor Securității. SRI nu dorește să înmâneze aceste arhive CNSAS-ului din două motive: întâi de toate deoarece Consiliul nu are spații de depozitare potrivite (deși există posibilitatea arhivării lor chiar în spațiul în care sunt acum depozitate); apoi pentru că dosarele obișnuite ar fi păstrate alături de cele conținând informații secrete, ce ar pune în pericol securitatea națională, și de aceea SRI preferă să le păstreze în continuare.

Oricum, conform legii, clasificarea dosarelor nu este atribuția exclusivă a SRI, acestui lucru trebuind să fie decis de o comisie comună a celor două instituții.

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

Eventualele neînțelegeri ar urma să fie rezolvate de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării, în plus orice cetățean nemulțumit de dosarul ce i-a fost pus la dispoziție putând să se adreseze justiției. Totodată, CNSAS are dreptul să dea în judecată SRI dacă serviciul de informații nu respectă prevederile legii, dar acest lucru nu s-a întâmplat până acum.

De la 28 martie acest an, CNSAS a primit la cerere, de la SRI, 2609 dosare, dintre care 1450 sunt ale unor persoane urmărite de către Securitate iar 550 dosare de informator. Alte dosare aparțin unor persoane condamnate penal, acesta fiind însă un subterfugiu de ascundere a urmăririi lor pentru motive politice; există și dosare cu caracter documentar. Oricum, în foarte multe situații dosarele au fost incomplete ori nu au corespuns scopului pentru care au fost solicitate. Acest lucru a afectat serios credibilitatea CNSAS și lasă să se înțeleagă că SRI este mai preocupat de ascunderea trecutului său decât de securitatea națională.

În ce privește investigarea legăturilor dintre Securitate și presă, CNSAS a primit spre cercetare doar dosare selectate de către SRI. Redacțiile care au solicitat studierea unor astfel de dosare au condamnat inabilitatea CNSAS de a oferi o imagine clară a acestei relații. La rândul său, Consiliul se ferește să ofere concluzii ferme în acest caz, temându-se că a primit doar anumite dosare de la SRI.¹³

Alte dosare precum cele despre Garda de Fier au fost în mod eronat trecute la categoria strict secret deși Garda a fost scoasă în afara legii acum mai bine de 60 de ani, în ianuarie 1941.

Pe de altă parte, SRI a dat CNSAS, la început, doar un singur dosar despre postul de radio Europa Liberă, ulterior “ după stăruitoare presiuni “ alte trei, deși sunt dovezi că există multe alte dosare ce au legătură cu acest subiect. O situație asemănătoare se întâlnește în cazul preoților, până acum CNSAS obținând doar două dosare despre Patriarhul Teoctist, deși un scriitor cunoscut pentru bunele sale relații cu SRI a publicat date despre existența altora opt.¹⁴ Până acum nu au fost scoase la iveală dosare despre legăturile cu Securitate ale vreunui politician sau om de afaceri, dar asta pentru că accesul la ele este foarte dificil.

Din perspectiva aderării României la NATO, este clar că ascunderea activității Securității nu trebuie să fie preocuparea actualelor servicii secrete. Aceste instituții trebuie să fie pe deplin sub controlul unor organisme civile precum CNSAS și totodată gata să ofere informații viitorilor parteneri din NATO.

¹³ Infiltrarea mediei de către Securitate a făcut obiectul multor analize publicate peste hotare. Una dintre cele mai bune este cea a lui Richard Hall, rezumată în cartea lui Patrick O'Neill *Post-communism and Media in Eastern Europe*, Londra, Frank Cass. Hall între timp a fost angajat de către CIA, secția pentru România. Lucrarea sa examinează impactul legăturilor dintre Securitate și oameni din presă, în contextul actual al mass media românești.

¹⁴ Mihai Pelin

Chiar și în situația mult mai puțin reglementată a Parteneriatului pentru Pace, schimbul de informații între aliați este primul pas spre crearea unor structuri militare comune. Serviciile secrete române trebuie să câștige încrederea viitorilor parteneri, iar acest lucru trebuie să devină o preocupare majoră, mult mai importantă decât controlarea CNSAS, chiar înainte ca acest consiliu să fi început să funcționeze în mod real. Numeroasele propuneri de modificare a Legii 187, venite din partea unor parlamentari, nu sunt decât tentative de a proteja fostele rețele informale ale Securității și astfel de a putea zădărnici eforturile Guvernului de a obține invitația de aderare la NATO, la summitul de la Praga de anul viitor. Pe de altă parte, CNSAS a pierdut din credibilitate din cauza unei proaste strategii de comunicare. Consiliul se plânge de lipsă de transparență din partea SRI, dar nici el nu a fost în stare să creeze un sistem eficient și accesibil de consultare a dosarelor de către cetățeni.

Din perspectiva considerațiilor de mai sus, sunt câteva recomandări care trebuiesc făcute:

CNSAS trebuie să comunice mai bine decât a făcut-o până acum atât procedurile pe care cineva le are de urmat pentru a-și studia dosarul cât și stadiul solicitărilor către SRI (dacă procedura rămâne tot așa greoaie ca și până în prezent). Deși este o instituție recent înființată, CNSAS mai curând a servit la protejarea secretelor Serviciului Român de Informații decât „în virtutea rolului său” să fi contribuit la transparența SRI. CNSAS nu are încă un web site, care este calea cea mai simplă și mai ieftină de a prezenta condițiile accesului la dosare.¹⁵ Pentru a putea să-și facă un aliat din opinia publică, CNSAS trebuie să-și asume eșecurile și să devină mult mai decis în relația cu serviciile de informații. Consiliul trebuie să ia foarte serios în considerație posibilitatea de a apela la justiție dacă nu există altă cale de aplicare a legii, și aceasta înainte ca grupările pro-Securitate din Parlament să reușească să stopeze procesul de studiere a dosarelor. CNSAS trebuie de asemenea să găsească soluții pentru a recupera arhivele fostului Partid Comunist, aflate acum în custodia Armatei, arhive ce conțin în majoritate dosarele agenților voluntari, echivalentul informatorilor Securității. Aceste arhive au ajuns în posesia Armatei dintr-o pură întâmplare, în 1990, dar acum ele trebuie să treacă sub control civil. În nici o altă țară din lume, cu excepția unor dictaturi din America latină, dar și acolo pentru scurt timp, arhivele unui partid politic nu se află în custodia Armatei.

SRI trebuie să scape de moștenirea fostei Securități și să o predea CNSAS, cu tot ce are legătură cu aceasta. În acest fel, SRI va deveni credibil în ochii NATO și pe de altă va putea să se reorganizeze, deoarece în acest moment nu se ridică la standardele Alianței. SRI nu are nimic de câștigat dacă rămâne, la nivelul percepției publice, cu imaginea de continuator al Securității. În noul context internațional al luptei anti-teroriste, România va trebui să ofere informații ultra-secrete despre grupări teroriste sau despre legăturile acestora cu instituții sau grupări din România, și de aceea SRI-ului îi va fi greu să mai

¹⁵ Conform organizației *Transparency International Romania*

invoce protejarea secretului de stat. Din această perspectivă, dosarele Europei Libere nu reprezintă nici un pericol și de aceea trebuiesc scoase la lumină.

Guvernul trebuie să solicite tuturor serviciilor de informații și instituțiilor militare să predea CNSAS-ului dosarele fostei Securități, și asta înainte de adoptarea unei legi a informațiilor clasificate. În baza unei noi Legi a accesului la informație, promulgată la sfârșitul lunii octombrie, orice organizație non-guvernamentală sau simplu cetățean poate acționa în justiție orice instituție publică ce-i îngreșește accesul la informație. Instanțelor li se permite prin lege să judece în regim de urgență aceste procese, iar judecătorul este abilitat să decidă dacă informația solicitată pune în pericol **securitatea națională** sau, dimpotrivă, poate fi făcută publică. Legea va intra în vigoare de la 1 ianuarie iar organizațiile pentru drepturile omului vor iniția cu certitudine o procedură judecătorească pentru a vedea dacă legea este într-adevăr aplicată. Este acum cu atât mai necesar ca toate serviciile secrete să predea arhivele fostei Securități, pentru că în acest fel pot să-și protejeze informațiile de maximă importanță pentru securitatea națională.

Concluzii

Recentul scandal privitor la dosarele fostei Securități nu este decât partea vizibilă a încă nerezolvatei chestiuni a controlului civil asupra instituțiilor militare. Mai puțin spectaculos, dar deloc lipsit de importanță, este însă procesul de demilitarizare a Ministerului de Interne. Acesta a fost până acum de nenumărate ori subiect al solicitărilor și intervențiilor Comisiei Europene, iar problema se pune cu atât mai presant cu cât România negociază capitoul privind justiția și afacerile interne din cadrul acquis-ului comunitar.

De exemplu, judecătorii și procurorii militari activează într-un sistem juridic paralel celui civil, iar în baza statutului militar ei sunt subordonați superiorilor lor din ierarhia militară. Conform legii proprii de funcționare,¹⁶ doar ofițerii activi pot activa ca judecători. Ei au grade militare și se bucură de toate drepturile statutului lor militar, fiind promovați tot pe baza acestuia. Dacă un judecător militar încalcă regulile armatei, el este judecat pe baza statutului de disciplină militar. Ministerul Apărării (MApN) plătește salariile judecătorilor, care sunt mai mari decât ale colegilor lor din sistemul civil. MApN împreună cu Ministerul de Justiție selectează și pregătește judecătorii militari, astfel aceștia având un statut dublu: sunt atât membri ai justiției civile cât și ai Armatei. În mod evident, acest dublu statut obstrucționează independența și imparțialitatea judecătorilor militari. Mai mult, unii observatori independenți consideră diferențele salariale dintre judecătorii civili și cei militari ca o formă de recompensare a celor din urmă pentru serviciile aduse puterii. Numărul extrem de mic al rechizitoriilor și condamnărilor în cazuri de abuzuri ale poliției (în comparație cu numărul plângerilor)¹⁷ lasă loc suspiciunii că menținerea poliției sub jurisdicție militară afectează protecția drepturilor

¹⁶ Legea 54/1993 privind Curțile Militare și Birourile Procurorilor Militari

¹⁷ Vezi rapoartele APADOR-CH pe anii 1993-2000, www.apador.org

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

civile. În legătură cu acest subiect, Consiliul Europei aprecia că **în ciuda numeroaselor asigurări că poliția se află sub control civil, rămâne problema faptului că ofițerii pot fi judecați doar de procurorii militari, singurii abilitați să dea verdicte. Considerăm că această situație este una îngrijorătoare dacă luăm în considerare relativa reținere a instanțelor de a da condamnări într-un număr de cazuri**¹⁸ și Raportul Departamentului de Stat privind România, pe anul 2000, critică existența jurisdicției militare.¹⁹

La aceste probleme se referă și proiectul de statut al Poliției, care zace de luni bune în Parlament. Proiectul reprezintă un pas înainte față de situația actuală, atâta timp cât impune demilitarizarea formală, chiar dacă nu modifică nimic în rigida structură ierarhică a Poliției. Organizațiile pentru apărarea drepturilor omului²⁰ sunt nemulțumite de acest proiect de lege, criticând faptul că nu reușește trecerea poliției locale sub controlul administrației locale. Cu toate acestea, au fost făcute unele progrese, precum scoaterea evidenței populației din atribuțiile poliției.

Guvernul României trebuie să urgenteze demilitarizarea poliției și a instituțiilor militare atâta timp cât își propune ca anul viitor să încheie capitolul de negociere cu UE privind justiția și afacerile interne.

¹⁸ Frederick Konig, raportor pentru probleme politice al Consiliului Europei, APreliminary Draft Report on the Application by the Republic of Romania for membership of the Council of Europe@, Doc. AS/pol(44)62, Strasbourg, 7 May 1993, p.9. Aceeași problemă a fost ridicată în Raportul privind România pe anul 1995, adoptat în mai 1995 de către Comitetul Juridic și pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei.

¹⁹ Departamentul de Stat, Country Reports on Human Rights Practices-2000, Romania; februarie 2001

²⁰ Comitetul Helsinki România-APADOR-CH

SOCIAL

Focus: Rromii

Guvernul a pus la punct o listă cuprinzătoare de obiective pentru integrarea socială a populației rrome. Structura ei este obscură și implementarea înceată. Având în vedere că rezultatele reale se conturează în cel mai bun caz în viitorul îndepărtat, potențialul de emigrare al rromilor pare o sursă sigură de probleme când restricțiile cu privire la vizele pentru cetățenii români vor fi ridicate. Introducerea de controale obligatorii pentru fonduri minime de călătorie la ieșirea din România pare să simplifice problema, dar în același timp stimulează trecerea ilegală a graniței.

Abordarea unei moșteniri grele

Integrarea socială a rromilor e o problemă cu care se confruntă multe guverne din Europa Centrală și de Est. Ea este însă cu deosebire acută în România. Conform statisticilor utilizate de Banca Mondială, România are al doilea cel mai ridicat procentaj de rromi din întreaga regiune, și de departe cea mai mare comunitate rromă în termeni absoluți – Fig. 1. Tratamentul acordat minorității rrome este unul din cele două eșecuri (împreună cu problema copiilor instituționalizați) care compromit îndeplinirea de către România a criteriilor politice de admitere în Uniunea Europeană.

La fel ca cei din țările învecinate, rromii români se situează mult în urma populației obișnuite ca nivel de educație. Rata analfabetismului e ridicată, iar în practică nu există absolvenți rromi de învățământ superior (Fig. 2). Accesul lor la serviciile de sănătate de bază e de asemenea limitat și e mai probabil ca ei să apeleze la serviciile de urgență (Fig. 3). Speranța de viață e considerabil redusă față de cea a restului populației, iar rata mortalității infantile e mai ridicată.

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

Fig. 1. Populație rromă (mii), 1991 – 1994

ar	Popula ie rrom	Popula ie total	Propor ie de rromi în popula ia total (%)
Albania	95	3,421	2.8
Bosnia	45	4,383	1.0
Bulgaria	750	8,459	8.9
Croa ia	35	4,788	0.7
Republica Ceh	275	10,323	2.7
Ungaria	575	10,280	5.6
Macedonia	240	2,191	10.9
Polonia	45	38,446	0.1
România	2,150	22,761	9.4
Slovacia	480	5,345	9.4
Slovenia	10	1,993	0.4
Turcia	400	59,461	0.7
Iugoslavia	425	10,675	4.0

Fig. 2. Cel mai înalt nivel de educație atins (procentaj din populație)

	1994		1997	
	Rroma	Total	Rroma	Total
F r educa ie	36	11	42	12
Gimnaziu (clasele 1-8)	57	48	49	43
Liceu	7	36	9	37
Postuniversitar	0	5	0.1	8

Fig. 3. Locația tratamentului medical (procentaj de indivizi care au fost bolnavi în cursul lunii precedente)

	Nic ieri	Practic privat	Unitate public primar de s n tate	Spital	Altele
Românian	36.3	11.3	45.0	6.7	0.7
Hungarian	38.1	10.3	44.5	6.1	1.0
Rroma	52.5	2.2	38.1	7.2	0.0
German	43.8	6.7	48.3	1.1	0.0
Other	51.4	11.0	37.6	0.0	0.0
Total	36.9	11.1	44.9	6.5	0.7

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

Educația și sănătatea reduse duc la o participare redusă în câmpul muncii, și o rată mai ridicată a șomajului. Sărăcia e răspândită – un rrom este de trei ori mai susceptibil de a trăi sub limita sărăciei decât românul mediu – vezi Fig. 4. Această situație e agravată de rata ridicată a natalității rromilor – ei au cel mai mare număr de copii dintre toate familiile de români, ceea ce se corelează strâns cu nivelul foarte scăzut de trai – Fig 5. Pentru impresii asupra calității condițiilor de trai vezi Fig. 5 și 6.

Fig. 4. Sărăcia pe etnii, (1995, 1997, % din populație)

	1995 (%)*	Pondere	1997 (%)	Pondere
Români	24.5	87.4	29.7	86.6
Unguri	22.8	6.1	28.4	6.0
Rroma	76.4	5.4	78.8	6.3
Al ii	23.5	1.1	32.6	1.1
România	25.3	100	30.8	100

* Datele recensământului sunt bazate pe autoidentificare. Datele din Fig.1 erau estimări ale numărului real.

Fig. 5. Dimensiunea gospodăriei și familiei (cifre 1998, valoarea medie) opus facilităților de apă potabilă (% relativ la totalul grupului).

	Mărime cămin	Mărime fam.	Sistem public	Sistem Propriu	Interior clădire	În afara clădirii	Râu	Alta
Români	2.8	2.7	45.3	2.4	3.2	48.8	0.0	0.3
Unguri	2.6	2.5	54.8	7.2	4.1	33.7	0.2	0.1
Rromi	4.4	4.2	23.5	1.0	10.1	63.4	0.6	1.4
Germani	2.2	2.1	60.7	2.5	12.3	24.6	0.0	0.0
Alții	2.7	2.6	49.6	13.0	5.9	31.1	0.0	0.4

Fig 6. Locația facilităților sanitare (procent de gospodărie)

	Înăuntru	Afară	Nici una
România	42.9	27.4	29.7
Ungaria	47.3	36.0	16.8
Rroma	18.6	46.6	34.8
Germania	52.5	34.4	13.1
Alta	38.2	51.5	10.4
Total	42.9	28.6	28.6

Cât de adecvată este strategia guvernului?

Pentru tratarea acestor probleme, guvernul a creat o dublă strategie – combaterea sărăciei și eliminarea discriminării, susținută de o nouă infrastructură instituțională. Strategia e cuprinzătoare – acoperă 10 zone de acțiune, de la servicii de sănătate, educație, siguranță socială, protecția copilului și locuințe, la justiție și ordine publică. Strategia a fost transformată într-un plan de lucru detaliat, cu un calendar și responsabilități clare.

O direcție de acțiune este a-i ajuta pe rromi să se bucure de aceleași beneficii ca și restul populației române – de exemplu de a îmbunătăți accesul lor la asigurări sociale, prin asigurarea de cărți de identitate. Un alt tip de acțiuni se referă la sprijin special pentru rromi – de exemplu facilități fiscale pentru companiile care angajează rromi, sau angajarea preferențială a rromilor în sectorul public.

Noi agenții guvernamentale

Infrastructura instituțională creată pentru implementarea strategiei implică atât autoritățile locale, cât și pe cele centrale. La nivel central, comitete ministeriale pentru tratarea problemelor rromilor au fost înființate în 14 ministere, fiecare condus de un secretar de stat. Un comitet mixt a fost de asemenea înființat, care reunește șefii comitetelor ministeriale și reprezentanți ai ONG-urilor rrome. Secretarul de stat pentru minorități prezidează comitetul mixt, iar secretarul comitetului e subsecretarul de stat pentru problemele rromilor.

În mod similar, birouri pentru problemele rromilor au fost înființate la nivel județean, în structura prefecturilor – cel mai înalt reprezentant al guvernului central într-un județ. Aceste cabinete trebuie să fie conduse de un etnic rrom. În plus, la nivelul comunitatilor locale există experți rromi, funcționari publici ai primăriei cu dublă subordonare – față de primar și față de prefect.

Fundații publice non-profit urmează să fie înființate în fiecare județ pentru administrarea bugetului pentru programele rromilor. Bugetul total al strategiei e estimat la 104.589.000 euro pentru 2002, aproximativ 70% (71.588.759 Euro) de la Uniunea Europeană și 30% (33.009.241 Euro) de la guvernul României.

Merită menționat faptul că, în plus față de această mare structură administrativă, unele ministere și-au înființat propriile structuri pentru tratarea problemelor rromilor. Ministerul Educației și Cercetării a înființat funcția de inspector județean pe problemele rromilor.

Fezabilitate administrativă

Există numeroase semne de întrebare cu privire la fezabilitatea acestei abordări – strategia impune crearea de noi corpuri administrative. Rămâne de văzut cât de bine vor fi integrate aceste noi departamente în restul aparatului birocratic. În plus, în timp ce răspunerile sunt destul de clar repartizate în

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

guvernul central, cooperarea administrației locale în implementarea strategiei e mai puțin clară. Experții locali ar trebui să se subordoneze atât primarului, cât și prefectului. Dar ei sunt angajații primăriei, ceea ce dă primarului o autoritate crescută asupra lor. Oricum, primarii sunt mai sensibili la opinia publică – care e în general ostilă populației rrome. Un exemplu al posibilelor evoluții e propunerea primarului din Piatra-Neamț de a crea un cartier tip ghetto pentru rromi. Primarii sunt susceptibili de a acorda atenție deosebită priorităților publicului și prin urmare s-ar putea opune canalizării resurselor către proiecte ce privesc rromii, în locul unor măsuri mai populare. O paralelă se poate face cu cazul copiilor insituționalizați – au fost cazuri când banii destinați adăposturilor pentru copii au fost canalizați către construirea de drumuri.

Mai mult, asigurarea de personal potrivit pentru noile birouri se dovedește deja a fi un aspect delicat. Unele dintre funcții sunt rezervate pentru etnici rromi. Dat fiind numărul scăzut de absolvenți rromi, aceasta presupune uneori acceptarea de personal cu pregătire inferioară. Au existat chiar cazuri în care găsirea de rromi pentru aceste poziții s-a dovedit imposibilă. Guvernul a lansat un program de training pentru personalul birourilor pentru rromi, asigurat de un ONG cu experiență. E discutabil cât de mult poate un program de training să fie un substitut pentru un personal cu experiența și educația necesare. Chiar cei care asigură trainingul au îndoieli – președintele organizației a fost citată spunând că, dacă strategia va atinge 20% din obiectivele sale, acesta ar fi un rezultat bun.

Strategia pentru îmbunătățirea situației rromilor are termene strânse, cere o bună coordonare interguvernamentală și solicită administrației publice să aplice măsuri complicate (așa-numita discriminare pozitivă). Dată fiind capacitatea administrativă scăzută a birocrăției românești, implementarea corectă a acestui plan e puțin probabilă.

În fine, documentul nu este o strategie în adevăratul sens al cuvântului – sunt foarte puține obiective care să se preteze la o evaluare. Prin urmare nu se poate aprecia dacă obiectivele au fost sau nu atinse. Întregul exercițiu tinde să se transforme într-o altă metodă inteligentă de a irosi banii de la Bruxelles. O parte din problemă se datorează insuficienței informațiilor despre situația actuală a rromilor. O cercetare amănunțită ar fi trebuit să precedă formularea politicii.

Problema e agravată de dificultatea de a decide cine este rrom și de a evalua numărul lor. În timp ce majoritatea estimărilor plasează numărul rromilor în jurul a 1,5-2 milioane, recensământul din 1992 a înregistrat numai 0,4 milioane care se identificau ca atare. Această nesiguranță și în special imposibilitatea legală de a determina cine este rrom ar putea afecta serios implementarea politicii.

Combaterea sărăciei

Instrumentele cele mai susceptibile de a avea un impact de dimensiuni considerabile asupra comunității rromice sunt beneficiile sociale nondiscriminatorii. Din cauza sărăciei pronunțate, rromii vor beneficia în mare măsură de noua legislație privitoare la venitul minim garantat, care urmează să fie implementată anul viitor (Legea 41/2001). Cel mai important semn de întrebare vizează fezabilitatea financiară a întregii scheme în anumite municipii.

În plus, deoarece sunt mai mari decât media și mai tinere, familiile rromice sunt beneficiari importanți ai alocației mărite pentru copii și ai ajutoarelor școlare pentru copiii săraci (OG 237/2001).

Discriminarea pozitivă

Măsurile speciale pentru rromi constituie baza strategiei și e posibil să creeze cele mai mari probleme. Majoritatea sunt decizii rezonabile, cum ar fi intensificarea înscrierii rromilor în fondurile de sănătate prin asigurarea de cărți de identitate. Strategia guvernului urmărește de asemenea să reserve anumite funcții pentru rromi și să le ofere facilități deosebite. Totuși, această abordare trebuie să facă față riscului contestărilor politice și legale. Dată fiind ostilitatea unor segmente semnificative ale societății față de minoritatea rromă și faptul că aceste măsuri vin după ani de opoziție la discriminarea pozitivă în favoarea minorității maghiare, e posibil ca mulți români să reacționeze negativ la această politică. În plus, măsuri precum facilități fiscale pentru firme care angajează cel puțin 10% din personal dintre rromi vor trebui să ofere un criteriu valabil din punct de vedere legal pentru a decide dacă un anume individ care pretinde să fie rrom de fapt nu este.

Există în plus o neconcordanță între dimensiunile problemei și soluțiile preconizate. În cele câteva cazuri unde s-au stabilit obiective măsurabile, cifrele sunt modeste: de ex. Ministerul Muncii își propune să ajute 3.275 de rromi să obțină o slujbă în 2001, iar 3.150 de rromi au primit buletine de identitate.

Riscuri mari în caz de eșec

Intențiile guvernului sunt demne de laudă. Este totuși îndoielnic că administrația română are capacitatea de a le pune în practică. Mai mult, legătura crucială dintre guvernul central și administrația locală nu e foarte bine definită, iar calitatea personalului angajat la nivel local ridică probleme. Chiar dacă aceste probleme sunt rezolvate, va lua timp ca efectele strategiei să devină vizibile.

Condiția rromilor români e îngrozitoare. Cu speranțe reduse de îmbunătățiri pe termen scurt, probabil că ei vor fi primii care să profite de ridicarea restricțiilor de călătorie în țările Schengen. Cum eliminarea vizelor va avea probabil loc curând, există riscuri politice grave pentru guvern.

Guvernul ar trebui să considere ca priorități acele măsuri care sunt ușor de îndeplinit și pot da rezultate rapide. Din păcate, guvernul își canalizează energia cu deosebire către crearea unei noi structuri birocratice - înființarea acesteia ocupă de fapt întregime primul an în din implementarea strategiei. În plus, strategia include o serie de măsuri de discriminare pozitivă care aproape sigur vor stârni opoziție politică și s-ar putea dovedi imposibil de implementat.

Recomandări pe termen scurt

- Politicile cu cel mai mare impact sunt cele care asigură accesul populației rrome la serviciile sociale, precum ajutoare sociale, servicii de sănătate și educație.
- În acest caz, înregistrarea rromilor la diferitele autorități (poliție, inspectoratul școlar, casa de sănătate) va juca un rol crucial. Problema absenței de facto a statului trebuie tratată imediat, așa cum a fost reliefată în timpul unui seminar asupra rromilor organizat de agenții ale ONU în București la începutul lunii noiembrie. Aceasta se referă la situația acelor rromi care nu sunt înregistrați ca cetățeni români - în principal pentru că mulți rromi nu își înregistrează copiii la naștere, iar cei 3.150 de rromi care au primit de curând cărți de identitate reprezintă doar o picătură într-un ocean. Guvernul ar trebui să acorde o atenție deosebită acestui tip de măsuri concrete.
- Datorită trecerii la asigurarea socială bazată pe contribuția salarială, indivizii care nu sunt nici angajați, nici înregistrați ca căutând lucru vor cădea prin ochiurile plasei sistemului de siguranță socială - ei nu sunt îndreptățiți nici la servicii de sănătate, nici la pensie. Acesta e cazul multor rromi care lucrează în economia subterană. Pentru asemenea situații trebuie identificate soluții cu prioritate.

Recomandări pe termen mediu

- Construirea de instituții și pregătirea personalului își au rolurile lor, dar nu pot fi unicul sau chiar cel mai important produs al strategiei.
- Implementarea strategiei va cere o monitorizare asiduă, pentru a verifica derularea corectă a programelor, și mai ales dacă fondurile alocate autorităților locale nu sunt redirecționate către alte programe.
- O cercetare suplimentară e necesară pentru a evalua dimensiunile exacte ale problemei și a permite stabilirea de obiective măsurabile.
- În fine, ideile destul de confuze privind discriminarea pozitivă, care se bazează pe o definiție legală a rromilor potențial foarte problematică, vor trebui regândite - de ex. condiționarea acordării de facilități fiscale pentru companii în funcție de numărul de angajați rromi.

ECONOMIE

Proiectul de Buget pentru anul 2002. Ambiții și limite

În cursul lunii octombrie, în contextul revigorării economiei și a semnării unui nou acord *stand by* cu Fondul Monetar Internațional, Guvernul României a înaintat Parlamentului proiectul de Buget Consolidat pentru anul viitor. Trimiterea sa din timp este un eveniment remarcabil în sine însă și una dintre condițiile impuse de FMI. Ce este remarcabil în acest buget și în ce măsură sprijină acest buget principalele obiective ale politicii economice pentru anul care urmează? Comentariile de mai jos vor încerca să dea răspunsuri la aceste întrebări.

Principalele caracteristici ale proiectului de buget

Există un număr de probleme care pot fi identificate în structura și mărimea cheltuielilor și veniturilor din proiectul de Buget Consolidat. Cea mai evidentă problemă este reducerea simultană a veniturilor și cheltuielilor, ceea ce face ca proiectul de buget propus să fie unul restrictiv. Se prevede ca veniturile să scadă de la 32,7% din PIB în 2001 la 31,8% din PIB în 2002, iar cheltuielile să scadă de la 36,2% în 2001 la 34,8% în 2002. (Fig. 1 și Fig. 2). Aceasta ridică însă semne de întrebare în privința implicațiilor pe care le-ar avea reducerea bugetului asupra activității economice a țării.

Cauza principală a scăderii veniturilor trebuie căutată în schimbările operate în reglementările privind impozitarea (cum ar fi introducerea taxei globale pe venit și a facilităților fiscale și comerciale acordate firmelor mici și mijlocii mai devreme în cursul acestui an) și în dispariția unor „fonduri speciale” (legate de contribuțiile la asigurările sociale), nefiind contrabalansate de o mai bună colectare a fiscalității. De fapt, în pofida angajamentelor făcute la începutul acestui an, colectarea deficitară a impozitelor rămâne punctul sensibil al acestui buget.

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

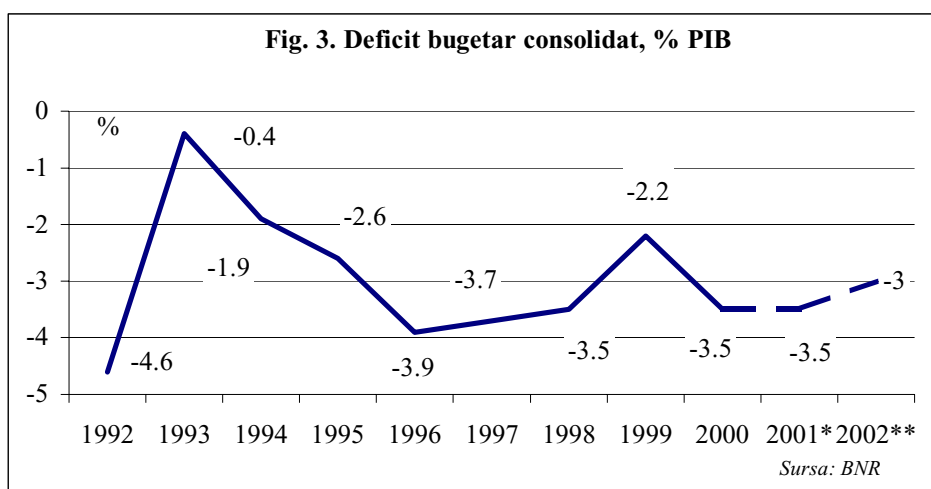
Fig. 1. Venituri și cheltuieli la Bugetul de Stat (% din PIB)				Fig. 2. Venituri la buget – în detaliu (% din PIB)		
	2000	2001*	2002**		2001*	2002**
Venituri	31.5	32.7	31.8	Venituri fiscale	32.7	31.8
- fiscale	29.5	30.5	30.0	- impunere directă:	18.7	18.3
- non-fiscale	1.9	2.1	1.8	Taxe pe profit	2.3	2.3
				Taxe pe venit	3.4	3.1
				Contribuții	11.9	12.1
				Altele	1.1	0.8
				- taxe indirecte	11.9	11.7
				TVA	6.5	6.5
				Taxe vamale	0.8	0.7
				Accize	2.6	2.7
				Altele	1.9	1.9
Cheltuieli	35.5	36.2	34.8	Venituri non-fiscale	2.1	1.8

Mai mult, scăderea veniturilor bugetare trebuie corelată cu scăderea deficitului bugetar prevăzut – la 3% din PIB²¹, în scădere de la 3.5% în acest an (Fig. 3). Obiectivul de 3% a fost stabilit cu scopul de a controla absorbția internă și prin aceasta, de a reduce deficitul de cont curent al balanței de plăți. Se presupune, așadar, că deficitul bugetar scăzut va accentua natura restrictivă a bugetului pe anul viitor. Ne întrebăm în continuare dacă există vreo cale de a evita acest impact restrictiv.

Una dintre ipoteze este legată de rolul reformei administrației publice și al eficientizării cheltuirii fondurilor în micșorarea cheltuielilor de la buget. De asemenea, ca un factor compensator, ar fi creșterea resurselor disponibile în sectorul neguvernamental prin micșorarea impozitării și a cheltuielilor Guvernului. Totuși, *ceteris paribus*, cu greu poate fi negat faptul că bugetul va încuraja și mai puțin dezvoltarea economică de ansamblu. În aceeași măsură, bugetul va deveni restrictiv și în repartizarea de fonduri către sectoarele prioritare, cum ar fi educația și sănătatea – care vor primi fiecare aproape 4% din PIB, asemănător cu cifra din anul acesta – sau agricultura, pentru care fondurile se vor micșora (Fig. 4).

²¹ Deși unele documente oficiale stipulează acest lucru, nu este susținută ipoteza că bugetul anului următor va fi primul care se va alinia la criteriul convergenței (avut în vedere de UE în calcularea deficitului bugetar). Trebuie menționat faptul că în 1999, când a avut loc o semnificativă ajustare fiscală și a balanței de plăți (deficitul de cont curent a scăzut de la peste 7.5% la 3.8% din PIB), deficitul bugetar – inclusive veniturile din privatizare – a scăzut sub limita de 3% din PIB.

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

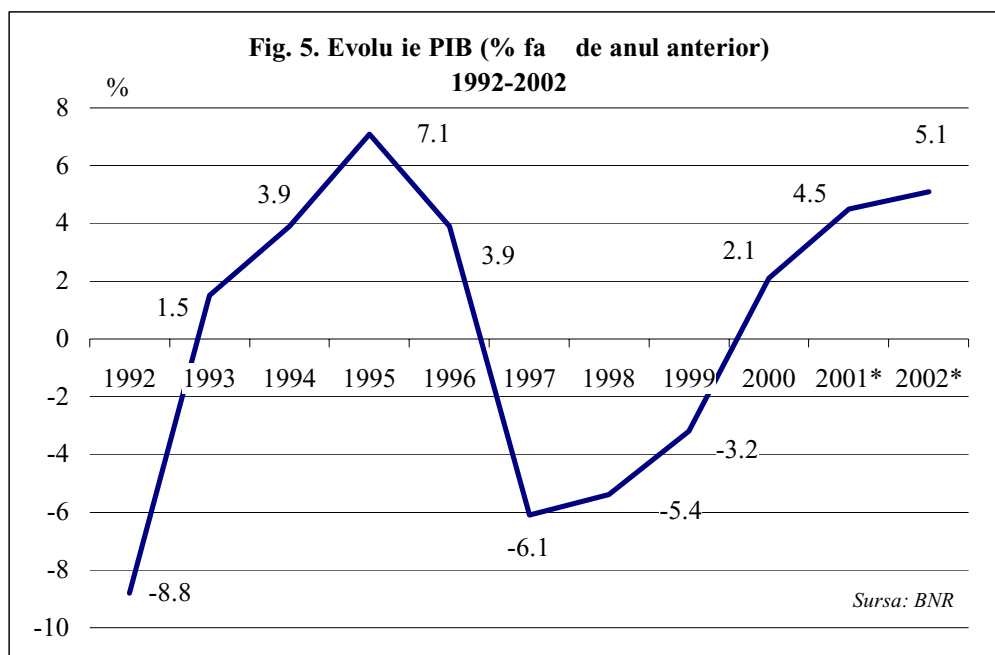

* estimar, ** obiectiv

Fig. 4. Cheltuieli la Bugetul de Stat – structură funcțională (% din PIB)

	2001*	2002**
Total cheltuieli	36.2	34.8
- administrația publică	1.8	1.5
- apărare	1.5	1.5
- ordine internă	1.9	1.8
- educație	4.0	4.1
- sănătate	4.0	3.9
- asigurări sociale	10.4	11
- servicii și lucrări publice	2.1	1.5
- protecția mediului	0.3	0.2
- cultură și sport	0.5	0.6
- industrie	0.9	0.8
- păduri și agricultură	1.1	0.9
- transport și comunicații	2.8	2.7
- cercetare științifică	0.2	0.2
- serviciul datoriei externe	3.7	3.3

**Notă: Tabelul reprezintă o selecție a elementelor din buget –
însurarea cotelor nu reprezintă suma totală a cheltuielilor la buget**
* estimare
** previziune

* proiectat

Se încearcă de asemenea creșterea accentului pus pe acordarea fondurilor către *proiecte* specifice, însă acest deziderat este încă greu de atins. Proiectarea bugetului are o inerție structurală foarte mare, ceea ce explică de ce structura sa de bază a rămas aproape neschimbată. Pe de altă parte, detaliile contează foarte mult în evaluarea eforturilor bugetare. Unele schimbări în structura veniturilor (a impozitării) ar putea să determine un impact pozitiv asupra economisirii, în special când este vorba de o perioadă de dezinflație. Un exemplu în acest sens ar fi reducerea mai rapidă a impozitării directe (-0.4 din PIB) față de cea a impozitării indirecte (-0.2% din PIB) – Fig. 2. Similar, scăderea fondurilor alocate administrației publice (-0.3% din PIB) reflectă procesul de reformă care are loc în acest domeniu, care este de asemenea legat de necesitatea descentralizării fiscale.

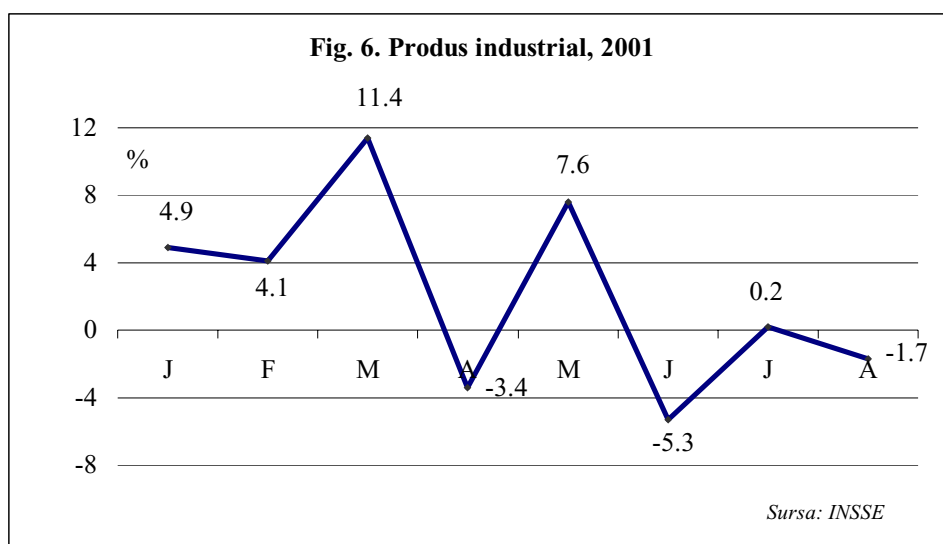
Proiectul de buget și principalele obiective ale politicii economice

Unele dintre semnalele de mai sus se referă la natura restrictivă a bugetului și la impactul său asupra activității economice (creșterea economică). Se sugerează de asemenea că o scădere a deficitului bugetar ar fi de ajutor în procesul de dezinflație ca și în reducerea deficitului comercial și de cont curent.

În raportul nostru anterior²², se identifica o enigmă: care ar putea fi motivul pentru care se prevede o rată de creștere a PIB mai mare pentru 2002 (5.1%,

²² EWR nr. 5, în care discutăm despre previziunile oficiale pentru anul 2002

față de 4.5% în acest an) în condițiile înrăutățirii cadrului internațional, al scăderii producției industriale intern în ultimele luni și al necesității implementării de măsuri corective în vederea diminuării indisciplinei financiare²³ și a dezechilibrului extern? Cifrele din buget nu ajută la elucidarea acestei enigme.

Din cauza înrăutățirii mediului internațional de afaceri, nu ne putem aștepta în 2002 ca exporturile să devină motorul care să facă economia să înainteze așa cum s-a întâmplat în 2000. În mod egal, cheltuielile de capital stipulate în proiectul de buget ajung la 3.5% din PIB, cifră comparabilă cu cea care a fost estimată pentru acest an. Ce ar putea în acest caz să determine creșterea PIB? Poate o creștere a investițiilor?

Ar putea oare împrumuturile de la creditorii externi (instituții financiare internaționale, inclusiv Banca Europeană de Investiții) să joace un rol mai important în sprijinirea creșterii investițiilor? În mod cert da, însă acest rol ar trebui să se regăsească și în structura bugetului. Mai mult, împrumuturile de acest fel vor trebui completate prin resurse interne (co-finanțare), ceea ce ar implica fie reducerea celorlalte cheltuieli prevăzute, cu scopul de a menține același nivel de deficit; sau un deficit bugetar mai mare – aceasta nu pare însă să fie o opțiune.

Prin ce s-ar mai putea explica, în acest caz, enigma menționată? În mod normal, ar trebui luate în considerație investițiile venite din sectorul neguvernamental. Totuși, cifrele oficiale estimează că formarea brută a capitalului fix va atinge 19.7% din PIB în anul următor – ceea ce implică numai o creștere modestă în nivelul investițiilor, prin comparație cu acest an. De asemenea există posibilitatea apariției unor creșteri semnificative de

²³ Arieratele au crescut la 40% din PIB (față de 35% înregistrate la sfârșitul lui 2001)

productivitate, lucru care s-a întâmplat deja în câteva sectoare ale industriei încă din acest an; acest tip de câștiguri ar putea determina o creștere mai înceată a investițiilor. Creșterile de productivitate sunt însă greu de anticipat, iar construirea bugetului pe un asemenea fundament ar fi riscantă.

Având în vedere motivele menționate mai sus, creșterea prevăzută de 5.1% din PIB pare prea optimista, în condițiile prezente și previzibile.

Vulnerabilități

Presiunile sindicale ar putea atinge nivele îngrijorătoare determinând creșteri ale cheltuielilor în cazul în care nu sunt stabilite criterii clare de acțiune și nu este stabilit un dialog eficient cu grupările sindicale. Recent, Guvernul a promis creșteri salariale pentru angajații din sectorul de stat începând cu luna ianuarie a anului viitor, însă această creștere nu este stipulată în proiectul de buget. Unde se vor găsi resurse pentru această creștere (de peste 7,000 miliarde lei)? În mod evident, cererile uniunilor sindicale vor putea fi susținute prin date reale și nu mai este un secret că foarte mulți oameni trăiesc sub limita sărăciei – există însă limite referitoare la ce ar putea face Guvernul fără să pună în pericol stabilitatea economiei și sustenabilitatea creșterii.

În privința veniturilor, deficiențele în colectarea impozitelor și taxelor ar putea foarte ușor să submineze bunele intenții. De exemplu, slabele rezultate în colectarea taxelor ar putea să determine Guvernul să înghețe unele dintre cheltuieli pentru a reuși să se păstreze în limita de deficit de 3.5% pe care și-a propus-o. Oficialii Ministerului de Finanțe susțin că fondurile vor fi tăiate cel mai probabil de la capitolul de cheltuieli de capital, fapt care intră în contradicție cu obiectivul de încurajare a creșterii economice pentru anul viitor.

În sfârșit, este necesară mai multă circumspecție în privința proiectelor de creștere a veniturilor din contribuțiile la asigurările sociale – de la 11.9% anul acesta la 12.1% anul viitor. Noile reglementări privind desființarea convențiilor civile ar putea să determine mărirea sectorului subteran. În acest fel, veniturile ar putea de fapt să scadă. Contribuțiile la asigurările sociale (CAS) constituie cel mai îngrijorător aspect pentru politica fiscală din România. Ponderea CAS²⁴ în România este de peste 60%, în timp ce în nici una din celelalte țări Central și Est Europene nu depășește 50%. În același timp însă, cota reprezentată de veniturile provenite din aceste taxe în PIB este cea mai mică în România – de 11.1%.²⁵ Evident, ceva se petrece aici, iar politica fiscală trebuie să ia rezolvă această situație, care încurajează firmele și indivizii să rămână în economia subterană.

²⁴ Definită prin raportare la salariul brut plătit de firma și la ceea ce angajații plătesc separat din salarii.

²⁵ Mulțumesc lui Valentin Lazea, de la BNR, pentru aceste date.

Recomandări

Creșterea nesiguranței de pe piețele internaționale va afecta și economia românească, deși aceasta nu este într-un grad atât de mare interconectată cu economia internațională nici în privința comerțului, nici în cea a finanțelor. Acest impact pare a fi subestimat de actualele previziuni oficiale. Indiferent de circumstanțe, însă, economia românească pare a fi determinată să crească în cursul anului viitor.

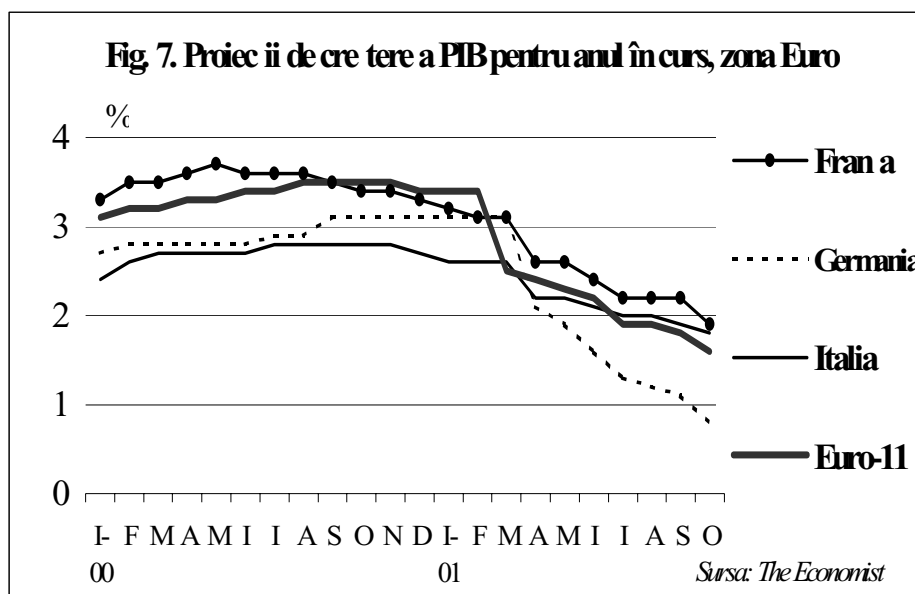
În contextul constrângerilor interne și externe, totuși, investițiile ar trebui să crească substanțial pentru a susține o creștere rapidă, lucru care constituie o premisă chestionabilă pentru buget. Există de asemenea puncte vulnerabile în construcția actuală a bugetului care aruncă dubii asupra unora dintre premisele pe care a fost constituit.

Presupunând că Guvernul va continua să se țină de actualele previziuni ar trebui totuși să ia în considerare și scenarii alternative pentru programul economic și pentru buget. Ar trebui, în acest sens, luate în calcul o încetinire a ratei de creștere a PIB (4%) și o creștere mai mică a exporturilor pentru anul următor. În același timp, Guvernul ar trebui să monitorizeze îndeaproape punctele vulnerabile ale bugetului (**ceea ce ar putea însemna o scădere a veniturilor și o creștere a cheltuielilor**) și să fie pregătit cu soluții de intervenție. Cu scopul de a finanța deficitul bugetar Guvernul ar trebui de asemenea să ia în considerație grăbirea emiterii de obligațiuni externe imediat după semnarea acordului cu FMI, luând în considerare și problemele financiare de pe piața internațională legate de problema Argentiniană.

În același timp, Guvernul va trebui să își explice mai bine obiectivele și constrângerile într-un moment de nesiguranță extremă a economiei mondiale și de creștere a presiunilor sindicale în interior; acest exercițiu este necesar pentru a preveni crize majore care ar putea determina modificări semnificative față de linia politică adoptată.

Tendențe: Climatul economic internațional

Majoritatea comentatorilor și-au revizuit substanțial previziunile de creștere după atacurile teroriste asupra SUA de la începutul lui septembrie. Cea mai severă reducere privește chiar America, unde PIB e prevăzut să crească în acest an doar cu 1%, față de 2.6% cât se credea că va fi în prima jumătate a anului. Mai important pentru România, principalii noștri parteneri comerciali vor înregistra de asemenea scăderi de viteză. Economiiile din **Italia** și **Franța** vor coborî sub pragul de creștere de 2%, conform sondajului lunar al revistei *The Economist* (Fig. 7). Germania, cea mai mare economie europeană și destinația unei părți importante din exporturile românești, aproape că stă pe loc, având o creștere prevăzută de doar 0.8% anul acesta.

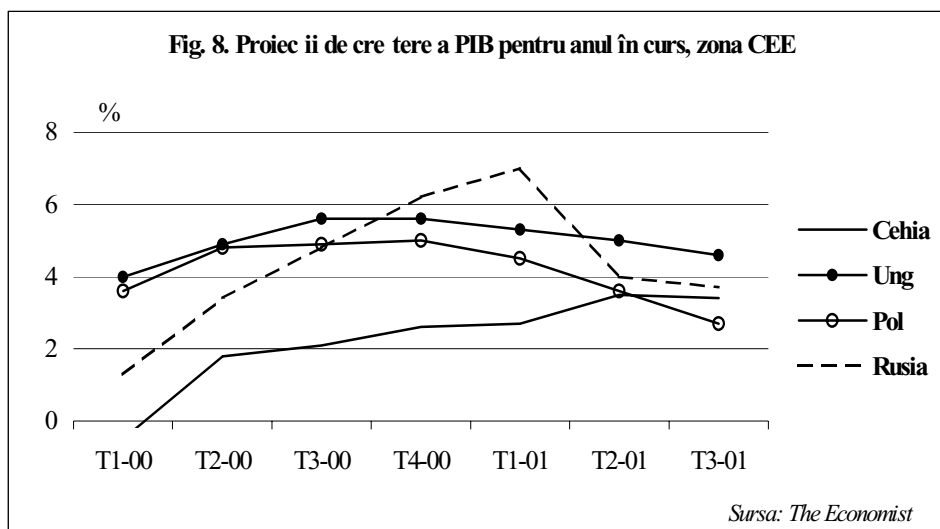
Aceasta nu este doar o ajustare temporară, așa cum spera multă lume până de curând: cu excepția Germaniei, zona EU e de așteptat să crească și mai lent în 2002. Singura întrebare relevantă pare acum să fie dacă actuala scădere are alură de V sau de U – adică, dacă redresarea va fi una rapidă, sau lentă și întârziată. Banca de investiții Morgan Stanley crede că maximum de declin va fi atins în trimestrul 4 al acestui an, când majoritatea economiilor importante vor ajunge să se contracte, iar începutul lui 2002 va aduce primele semne de reluare a creșterii.

Partenerii comerciali ai României care nu sunt membri UE își văd de asemenea perspectivele de creștere reduse serios (Fig. 8). Polonia cade sub 2% - ceea ce în țările foste comuniste, unde este nevoie de creștere rapidă pentru

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

a ajunge din urmă Vestul Europei, echivalează aproape cu o recesiune. întârzierile în restructurare și privatizare în industria grea și-au spus finalmente cuvântul, arătând că nimeni nu poate rămâne în topul performanței regionale dacă eforturile de ajustare nu sunt susținute pe termen lung. Aceasta este o lecție pe care guvernul român nu trebuie s-o uite, în special în acest an în care este posibil ca România să aibă economia cea mai dinamică din zonă. Rusia rămâne la fel de volatilă ca întotdeauna, sensibilă la fluctuațiile imprevizibile ale prețului resurselor naturale, principalul său export, în ciuda reformelor din ultima vreme. Doar economia Ungariei pare mai robustă, ceea ce e un lucru bun din moment ce vecinul de la Vest este de asemenea și principalul nostru partener comercial din regiune, deci funcționează ca un generator de stabilitate pentru propria noastră economie.

Cu toate acestea, nu toate semnalele sunt proaste. Ultimul buletin *Outlook* al FMI, publicat imediat după atacurile teroriste din Septembrie, arată că Fondul nu se așteaptă la o recesiune globală, în ciuda turbulențelor curente. Spre deosebire de situația de la nivel național, unde recesiunea înseamnă o perioadă de timp cu creștere negativă (de obicei două trimestre succesive), la nivel global nu s-a mai înregistrat creștere negativă din anii '30. Ca atare, e greu de spus cum arată de fapt recesiunea – probabil, o creștere sub 2%. Chiar dacă ridicăm standardul în acest fel însă, o recesiune globală rămâne improbabilă, crede FMI.

Focus: Este accelerarea economică românească din 2001 legată de o creștere a stocurilor la producători?

Sorin Ioniță

Încă din primăvara trecută, de când a devenit evident că anul acesta se va înregistra în România o creștere a producției industriale peste cele mai optimiste așteptări, polemica s-a acutizat în jurul întrebării – care sunt adevăratele surse ale acestei creșteri? Pe de-o parte, guvernul a declarat că accelerarea este reală și sănătoasă - și a admis implicit în câteva rânduri că este în mare parte datorată politicilor supply-side inițiate de fostul cabinet Isărescu. De cealaltă parte, analiștii independenți se tem că urcarea nivelului producției s-a realizat mai mult prin stimularea artificială a economiei prin achiziții de stat, energie ieftină și constrângeri bugetare slabe. Prin urmare, stocurile de produse finite neevandabile ar fi și ele în creștere.

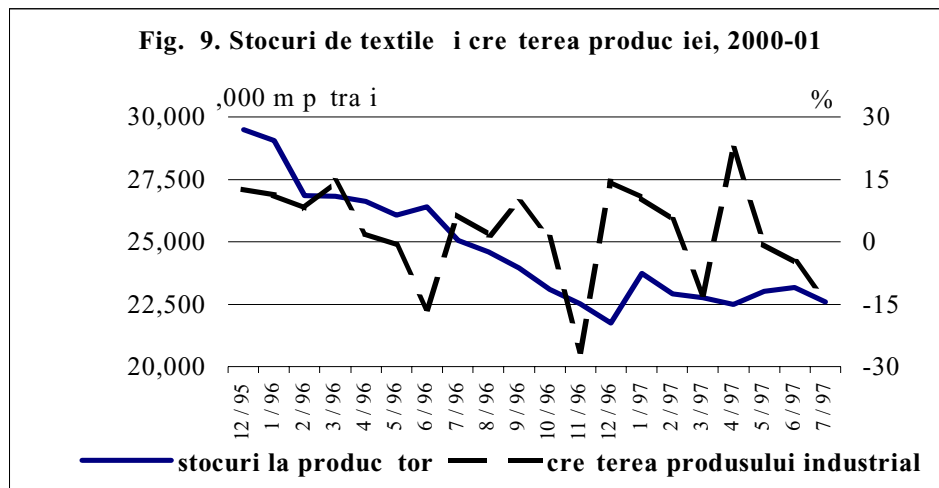
Ca să vedem cine are dreptate, trebuie să aruncăm o privire pe datele disponibile, pe ramuri industriale. **Una peste alta, temerile analiștilor nu se prea justifică: cu câteva excepții, stocurile de produse finite n-au crescut sesizabil în acele ramuri care au fost cele mai dinamice în 2001. Cu toate acestea, de vreme ce economia românească este încă una distorsionată, asta ar putea însemna că problemele sunt ascunse și se manifestă în altă parte.** Acumularea paradoxală de stocuri în industriile care n-au înregistrat creștere arată că și așa ceva este posibil.

Sectoarele care au crescut cel mai rapid în primele opt luni ale anului sunt cel de **bunuri de consum** (18.7% față de perioada similară a anului trecut) și **industria prelucrătoare** (10.7%). Numai că în primul caz nu există nici o sub-ramură unde să fi crescut stocurile – dimpotrivă, ele au scăzut în termeni absoluți sau au rămas la același nivel (ceea ce înseamnă că au scăzut comparativ cu producția). **Asta nu face decât să confirme ideea care se conturează deja cu mult înainte de sfârșitul anului, anume că motorul creșterii în 2001 a fost consumul intern.**

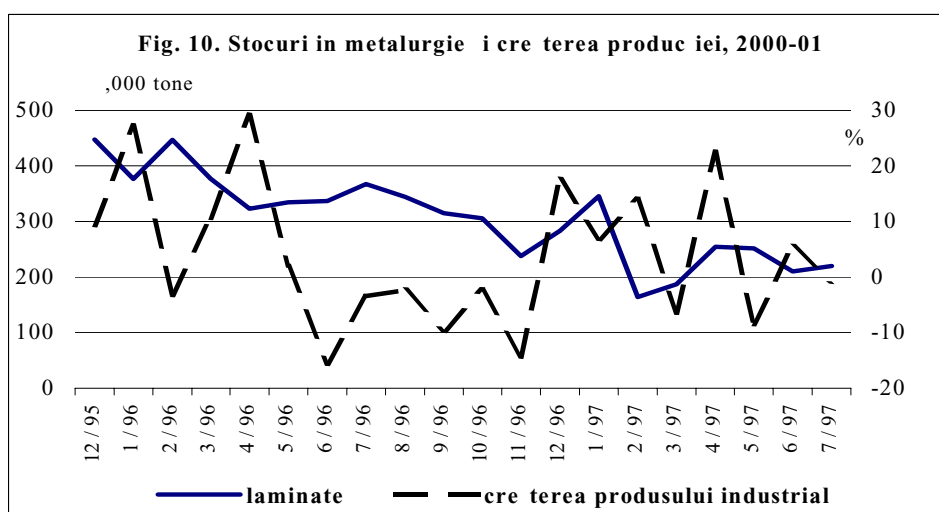
În sectorul prelucrător, industria textilă, una din principalele surse de exporturi și performeră a creșterii în acest an, s-a menținut pe o tendință veche de doi ani de diminuare a stocurilor (Fig. 9). Metalurgia, o ramură care de regulă dă bătăi de cap și în care stimularea artificială a producției se simte repede, a cunoscut de asemenea o reducere constantă a stocurilor în ultimii doi ani, în ciuda fluctuațiilor volumului producției (Fig. 10). Singurul caz de acumulare substanțială de produse finite la producător este în industria de celuloză și hârtie (Fig. 11), iar explicația pentru acest lucru nu e foarte clară. Indiferent de motiv, este puțin probabil ca o singură ramură să contrabalanseze tendințele pozitive din restul sectorului de produse

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

intermediare. În plus, industria de celuloză și hârtie este în declin ca nivel al producției, dec ea n-a contribuit în nici un caz la creșterea economică de anul acesta.

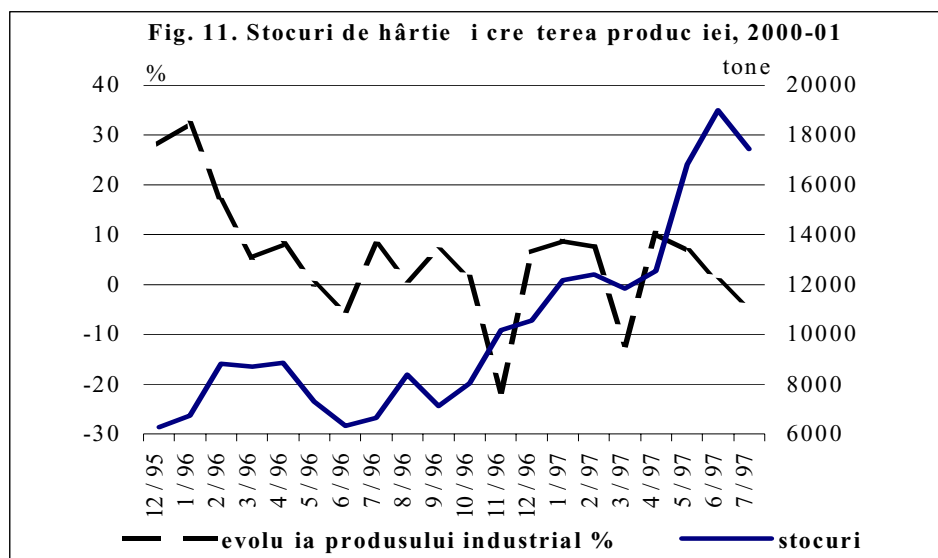

Un alt sector care, ca și industria hârtiei, a mers împotriva curentului și a scăzut în 2001 este cel de **bunuri de folosință îndelungată** (-3.6% în primele opt luni față de perioada similară a anului trecut): electro-casnice, televizoare și alte aparat de uz domestic. Paradoxal, exact în aceste domenii s-au înregistrat și cele mai mari creșteri ale stocurilor de produse nevândute (Fig. 12). Cum majoritatea acestor producători sunt privați și nu s-au înregistrat intervenții semnificative din partea statului, explicația cea mai la îndemână este că avem de-a face cu simple previziuni greșite ale pieței din partea unor producători privați, care n-au anticipat o scădere bruscă a cererii. O explicație mai subtilă ar fi aceea că în curtea producătorilor de bunuri de folosință îndelungată s-au acumulat efectele stimulării de către guvern ale industriilor din amonte; de exemplu, cea metalurgică producătoare de foi de tablă subțiri (SIDEX Galați).

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

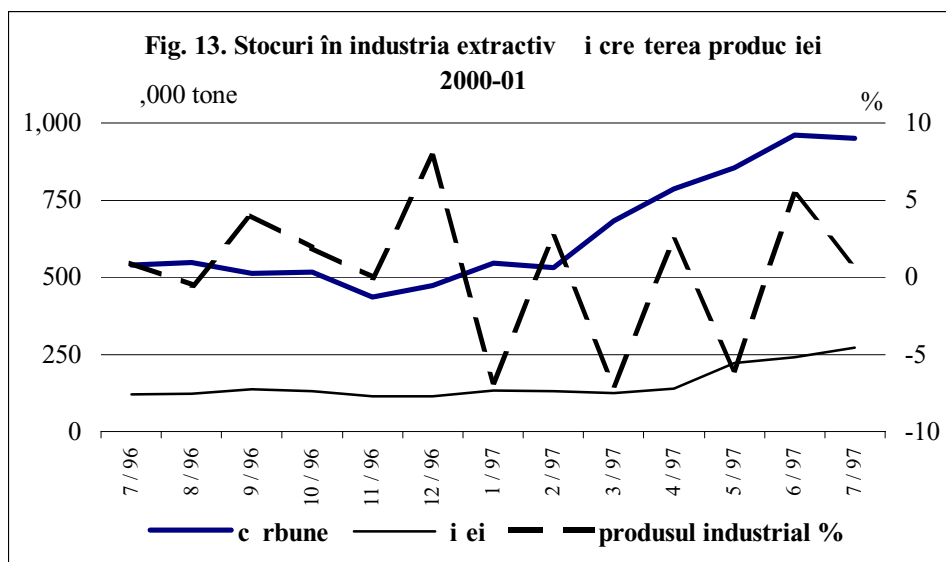
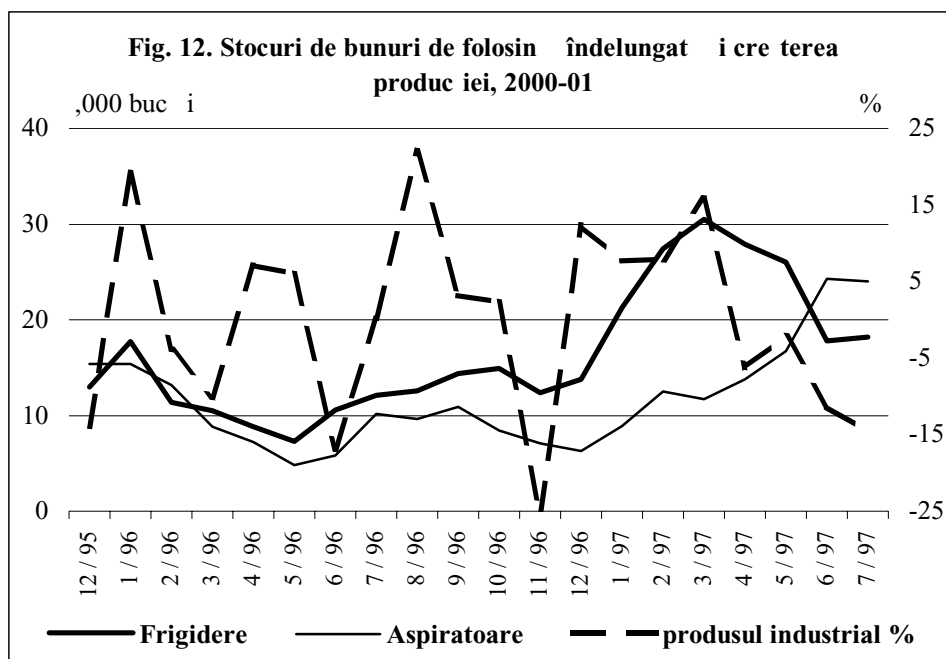
Cu alte cuvinte, stocurile care ar fi trebuit să se regăsească în metalurgie s-au transferat către clienții acesteia. Explicația nu este foarte convingătoare, dată fiind ponderea foarte mică a foilor de tablă în totalul producției metalurgice, care n-ar putea explica în nici un caz reducerea stocurilor la oțelării și laminoare. Însă este foarte adevărat că volumul creditului comercial inter-firme 'lax' (de fapt, arieratele) reprezintă o problemă reală, iar până ce aceasta nu este eliminată va fi foarte greu să interpretăm datele agregate privind producția și stocurile în România.

Volumul de combustibili fosili la producători a urcat puțin, deși sectorul a crescut sub media pe industrie în primele opt luni din acest an (Fig. 13). În acest sector încă majoritar de stat cererea și oferta sunt greu de corelat – ceea ce reprezintă un motiv în plus pentru a grăbi privatizarea lor. Este vorba în primul rând de PETROM, principalul producător de petrol, care anul trecut a cheltuit cu larghețe pe reclamă pentru brand-building, sponsorizări și investiții imobiliare, stimulat de prețul mondial ridicat al petrolului. 2001 a adus o corecție neașteptată pe piața mondială, prețul scăzând de la 32 USD toamna trecută la aproximativ 22 USD toamna aceasta, fără ca atentatele teroriste din SUA să declanșeze o nouă urcare. Profiturile PETROM s-au redus la jumătate (e drept, și ca urmare a faptului că prețul energiei pe piața domestică a fost menținut multă vreme coborât), iar compania a fost recent obiectul criticilor în Parlament.

Concluzia este că momentele bune trebuie folosite pentru a pune în practică reforme dificile, dar necesare, precum vânzarea PETROM unui investitor strategic. O companie minoră în peisaj regional nu se poate proteja împotriva fluctuațiilor pieței mondiale. În industria cărbunelui reforma e departe de a fi încheiată, de asemenea. Fig. 11 arată că anul acesta n-a putut vinde tot ce a produs, deși producția a fost în declin. Dacă guvernul n-are de ce să se amestece în sectorul bunurilor de folosință îndelungată, unde firmele private își fac singure calculele și suportă costurile propriilor decizii, în schimb are toate motivele să fie îngrijorat de creșterea stocurilor la combustibili fosili, care înglobează și o parte (greu de calculat) de subvenții explicite și implicite.

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

Problema reală o constituie politica energetică confuză a României – sau lipsa completă a acesteia. (Vezi de asemenea în numărul precedent, EWR 5, o discuție a acestei chestiuni). Pe de-o parte, din moment ce prețul mondial al petrolului a scăzut, o creștere a consumului intern este firească. Întrebarea este: cum se face că importurile de combustibili au crescut pe primele opt luni ale anului, în vreme ce stocurile la producătorii interni au crescut și ele? Este ceva în neregulă cu prețul sau calitatea produselor domestice? Pe de altă parte, subvenționarea irațională a prețului electricității pentru consumatorii industriali (prețul a scăzut în termeni reali în prima parte a lui 2001, vezi EWR 5) nu încurajează de loc restructurarea industriei energofage și constituie o proastă pregătire a industriei românești pentru concurența pe piața

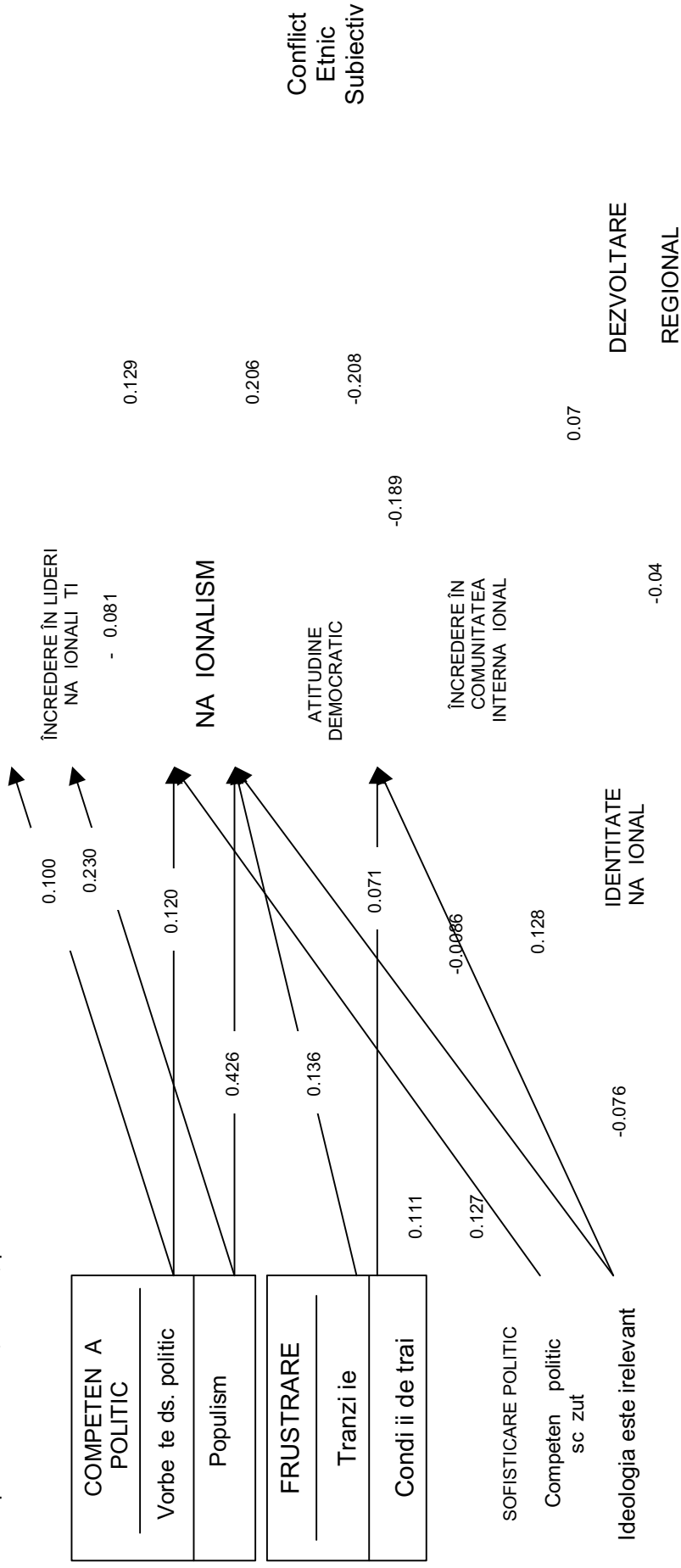
Concluzii

Convingerea răspândită că toată creșterea economică din 2001 este artificială, iar acum suntem înecați în stocuri de produse finite de care producătorii nu pot scăpa, este greu de susținut cu date disponibile. Câștigul de viteză pare real și sănătos, dacă cifrele furnizate de INS sunt corecte. Asta nu înseamnă că nu există stocuri în urcare, precum cele din industria de hârtie și din cea de bunuri de folosință îndelungată. Dar ele nu constituie motiv de îngrijorare publică.

Mai importantă și îngrijorătoare este posibilitatea ca anumite bunuri și servicii să fie vândute de producători doar pentru că ei nu se confruntă cu o reală disciplină financiară, deci pot continua să producă fără să încaseze, în condiții de eficiență artificială. **Arieratele** inter-întreprinderi și la bugetul de stat au crescut de la 30% în 2000 la 40% anul acesta. Ele reprezintă echivalentul unei cantități uriașe de stocuri nevândute, care teoretic ar trebui să se considere imobilizate la producători din moment ce nu sunt plătite, și constituie una din cele mai urgente probleme de pe agenda guvernului român. Ne vom ocupa de ea în mod special într-un număr viitor al EWR.

ANNEX 1- Determinante subiective ale conflictului etnic; path model

Chi-square= 172.158; df= 43; p= 0

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 6 / 2001**

Acest raport, ca și numerele anterioare pot fi găsite pe internet, în limba engleză, pe site-ul PNUD

<http://www.undp.ro/>

Acest raport, ca și alte publicații SAR sunt disponibile (atât în română cât și în engleză) la site-ul SAR,

<http://sar.euroweb.ro>

Puteți solicita aceste materiale în format electronic sau pe suport de hârtie la sar@starnets.ro

Acest raport a fost redactat de experții Societății Academice din România (SAR). Echipa redacțională este formată din Alina Mungiu-Pippidi (Editor, Coordonator de proiect), Sorin Ioniță (Expert în economie și politici publice), Bogdan Chirițoiu (Expert în politici publice), Dan Suciu (Expert în politici publice), Victor Petrescu (Editor, politica internațională), Victor Platon (Expert în economie), Cristian Ghinea și Victoria Timofte (Asistenți). Editorialul din secțiunea economică au fost scrise de Daniel Dăianu și cel din secțiunea Regional de Alina Mungiu Pippidi

Sondajele de opinie publică sunt concepute și analizate de Alina Mungiu Pippidi și sunt executate de CURS – Centrul de Sociologie Urbană, condus de Dorel Abraham